

STARPTAUTISKĀ BIBLIOTĒKU ASOCIĀCIJU UN
INSTITŪCIJU FEDERĀCIJA (*IFLA*)

Priekšmetu autoritatīvie ieraksti un norāžu ieraksti: vadlīnijas

*IFLA Bibliogrāfiskās kontroles nodaļas Klasifikācijas un indeksēšanas sekcijas
darba grupa „Vadlīnijas priekšmetu autoritatīvajām datnēm”*

**Rīga
Latvijas Nacionālā bibliotēka
2007**

Priekšmetu autoritatīvie ieraksti un norāžu ieraksti: vadlīnijas

Izdevums tulkots no:

Guidelines for Subject Authority and Reference Entries / Working Group on „Guidelines for Subject Authority Files” of the Section on Classification and Indexing of the IFLA Division of Bibliographic Control. International Federation of Library Associations and Institutions ; IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Programme, Deutsche Bibliothek, Frankfurt am Main. – Munchen ; New Providence ; London ; Paris : Saur, 1993

(UBCIM publications ; N.S., Vol. 12)

ISBN 3-598-11180-0

Tulkojums sagatavots projekta „Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma” ietvaros.

Tulkojuma latviešu valodā darba grupa: Elita Eglīte, Aiva Stūrmane,
Ginta Pankoka

© *International Federation of Library Associations and Institutions, 1993*

© Latvijas Nacionālā bibliotēka, tulkojums latviešu valodā, 2007

ISBN 978-9984-607-89-4

Satura rādītājs

Priekšvārds.....	5
Darba grupas „Priekšmetu autoritatīvo datņu vadlīnijas” dalībnieki.....	7
0.0. Ievads.....	10
0.1. Vispārīgas piezīmes par Vadlīnijām.....	14
0.1.1. Teksta pamatstruktūra.....	14
0.1.2. Specifiskie jautājumi.....	14
0.1.3. Piemēri:.....	14
0.2. Definīcijas.....	15
0.3. Kopsavilkums.....	23
0.4. Attiecību simboli.....	24
1. Autoritatīvais ieraksts.....	26
1.1. Autoritatīvās aprakstgalvas zona.....	26
1.1.1. Autoritatīvā aprakstgalva.....	26
1.1.2. Paralēlā aprakstgalva.....	34
1.2. Informatīvo piezīmju zona.....	38
1.2.1. Darbības lauka piezīmes.....	38
1.2.2. Klasifikācijas sistēmu piezīmes.....	43
1.2.3. Ģeogrāfiskā koda piezīmes.....	44
1.3. <i>Sk.</i> norādes saistes zona.....	45
1.4. <i>Sk. arī</i> norādes saistes zona.....	46
1.5. Katalogizētāja piezīmes zona.....	53
1.5.1. Autoritatīvo datu piezīmes.....	53
1.5.2. Lietojuma piezīmes.....	53
1.6. Avota zona.....	54
1.6.1. Katalogizācijas institūcijas nosaukums.....	54
1.6.2. Priekšmetu autoritatīvais saraksts.....	54
1.6.3. Datējums.....	55
1.7. Autoritatīvo datu numura zona.....	55
1.7.1. Autoritatīvo datu numurs.....	55
2. Konkrētās norādes ieraksts.....	56
2.1. Norādes aprakstgalvas zona.....	56
2.2. Informatīvo piezīmju zona.....	58
2.3. Unificētās aprakstgalvas zona.....	60
2.3.1. Instruktīvā vārdkopa.....	60

2.3.2.	Unificētā aprakstgalva	61
2.4.	<i>Sk. arī</i> norāžu alternatīvā struktūra	64
3.	Vispārīgās norādes ieraksts	65
3.1.	Vispārīgās norādes aprakstgalvas zona	65
3.1.1.	Vispārīgās norādes aprakstgalva	65
3.2.	Informatīvās piezīmes zona	66
3.3.	Instrukīvās piezīmes zona	66
3.4.	Avota zona	69
3.5.	Autoritatīvo datu numura zona	70
4.	Avoti	71

Priekšvārds

1977. gadā Universālās bibliogrāfiskās kontroles starptautiskā biroja (*International Office for Universal Bibliographic Control*) (*UBC*) Koordinācijas un padomdevēja komiteja (*Steering and Advisory Committee*) iesniedza apspriešanai autoritatīvo ierakstu starptautiskā standarta izveides projektu. Šī standarta mērķis - autoritatīvo ierakstu standartizētas attēlošanas veicināšana, kas nodrošina autoritatīvās informācijas starptautisku apmaiņu. 1979. gada augustā Darba grupa uzsāka projekta realizāciju, un 1984. gadā *IFLA* Universālās Bibliogrāfiskās kontroles Starptautiskās programmas ietvaros tika publicētas *Vadlīnijas autoritatīvajiem ierakstiem un norādēm* (*Guidelines for Authority and Reference Entries*) (*GARE*).

Šajās *Vadlīnijās* apzināti netika iekļautas priekšmeta aprakstgalvas. Tika atzīts, ka to veidošana saistīta gan ar lingvistiskām, gan konceptuālām problēmām un priekšmetošanas speciālistiem ir jāizstrādā universāla priekšmetu sistēma, kuru varētu izmantot, neatkarīgi no atsevišķā valstī vai bibliotēku grupā lietotās priekšmetiskās piekļuves sistēmas. Tāpēc 1988. gadā *IFLA* konferencē Klasifikācijas un indeksēšanas sekcija nodibināja darba grupu „Vadlīnijas priekšmetu autoritatīvajām datnēm”, kurai noteica šādus uzdevumus:

1. Formulēt vadlīnijas priekšmetu autoritatīvajiem ierakstiem un to savstarpējai saistībai priekšmetu autoritatīvajās datnēs.
2. Novērtēt *UNIMARC* autoritatīvo ierakstu formāta piemērotību priekšmetu autoritatīvajiem ierakstiem.
3. Izskatīt iespējamo saistību starp priekšmetu autoritatīvajiem ierakstiem un klasifikāciju.
4. Publicēt Vadlīnijas un noteikt nepieciešamās papildu izpētes jomas.

Darba grupa pamatā pievērsās pirmā uzdevuma izpildei, atliekot pārējos trīs uzdevumus uz laiku, kad darbs pie *Vadlīnijām* būs pabeigts.

Darba grupas pirmā priekšsēdētāja bija *Barbara Kelm* (*Die Deutsche Bibliothek, Frankfurt, Vācija*). 1989. gadā par priekšsēdētāju kļuva *Werner Stephan* (*Die Deutsche Bibliothek*).

Priekšmetu autoritatīvo ierakstu un norāžu ierakstu vadlīniju konceptuālo projektu izstrādāja *Barbara Kelm* un *Walther Traiser*. Šis projekts tika apspriests Darba grupas diskusijās un sanāksmēs, kas notika *IFLA* konferenču laikā no 1989. līdz 1992. gadam, kā arī vairākās atsevišķās Darba grupas Ziemeļamerikas dalībnieku sanāksmēs un vienā Eiropas dalībnieku sanāksmē.

Projekts tika vairākkārt pārstrādāts un papildināts. No 1991. gada novembra Vadlīnijas kļuva pieejamas plašākai apspriešanai. Ar *UBCIM* programmas biroja starpniecību tās tika izplatītas 126 institūcijām, asociācijām un atsevišķām personām, izmantojot adreses no Klasifikācijas un indeksēšanas sekcijas sarakstes, kā arī

Sekcijas pastāvīgās komisijas (*Section's Standing Committee*) dalībnieku ieteikumus. Darba grupa atkal sanāca kopā *IFLA* 1992. gada augusta un septembra konferencē Delī, lai apskatītu pasaulē notikušās apspriešanas rezultātus. Lai pabeigtu dokumenta izstrādi, 1993. gada janvārī Darba grupas Ziemeļamerikas dalībnieki un Grupas priekšsēdētājs tikās Amerikas Savienotajās Valstīs. Pēc tam *Vadlīnijas* tika iesniegtas akceptēšanai Sekcijā un publicētas 1993. gadā.

***Darba grupas „Priekšmetu autoritatīvo datņu vadlīnijas”
dalībnieki***

Julianne Beall

(Library of Congress),

Vašingtona, ASV

Joyce E. Butcher

(British Library),

Londona, Apvienotā Karaliste

Donna Duncan

(McGill University Libraries)

Monreāla, Kanāda

Robert P. Holley

(Wayne State University Libraries)

Detroitā, ASV

Barbara Kelm

(priekšsēdētāja 1988-89)

Die Deutsche Bibliothek

Frankfurte pie Mainas, Vācija

Maria Inês Lopes

Instituto da Biblioteca Nacional e do Livro

Lisabona, Portugāle

Sally McCallum

(Library of Congress),

Vašingtona, ASV

Dorothy McGarry
(*University of California, Los Angeles*)
(*Physical Sciences and Technology Libraries*)
Losandželosa, ASV

Monique Renaud
(*National Library of Canada*)
Otava, Kanāda

Jacqueline Rey
Université Jean Moulin Bibliothèque
Liona, Francija

Inger Catherine Spangen
(*Norwegian School of Library and Information Science*)
Oslo, Norvēģija

Werner Stephan
(priekšsēdētājs 1989-93)
Die Deutsche Bibliothek
Frankfurte pie Mainas, Vācija

Elaine Svenonius
(*University of California, Los Angeles*)
(*Graduate School of Library and Information Science*)
Losandželosa, ASV

Peter Szanto
(*National Technical Information Centre and Library*)
Budapešta, Ungārija

Robert R. Trotter
(*British Library*),
Londona, Apvienotā Karaliste

Nancy Williamson
(University of Toronto)
(Faculty of Library and Information Science)
Toronto, Kanāda

0.0. Ievads

Priekšmetu autoritatīvie ieraksti un norāžu ieraksti: vadlīnijas izstrādāja Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas Bibliogrāfiskās kontroles nodaļas Klasifikācijas un indeksēšanas sekcijas darba grupa „Vadlīnijas priekšmetu autoritatīvajām datnēm”. Darba grupu dibināja 1988. gadā un tajā iesaistījās pasaules vadošo bibliotēku pārstāvji.

Daudz laika aizņēma definīciju izstrāde, lai padarītu *Vadlīnijas* saprotamas un izmantojamas visu veidu nacionālajās katalogizācijas institūcijās. Tas mēģināts panākt arī ar piemēriem dažādās valodās.

Jomās, kurās *Vadlīnijas autoritatīvajiem ierakstiem un norādēm* un priekšmetu autoritatīvo ierakstu un norāžu ierakstu *Vadlīnijas* daļēji sakrīt, t.i., teksta daļās par personvārdu un institūciju nosaukumu aprakstgalvām un anonīmo klasiķu darbu unificētajiem nosaukumiem, nodrošināta priekšmetu autoritatīvo ierakstu un norāžu ierakstu *Vadlīniju* savienojamība ar *Vadlīnijām autoritatīvajiem ierakstiem un norādēm*. Šie elementi priekšmetu autoritatīvajos ierakstos un to ekrānattēlojumos tiek veidoti pēc *Vadlīniju autoritatīvajiem ierakstiem un norādēm* parauga. Izstrādājot šīs *Vadlīnijas* tematisko un ģeogrāfisko priekšmetu aprakstgalvām, Darba grupa daudz pūļu veltīja to saskaņošanai ar *Vadlīnijām autoritatīvajiem ierakstiem un norādēm*.

Vadlīnijas autoritatīvajiem ierakstiem un norādēm (Guidelines for Authority and Reference Entries (GARE)) atšķiras no Priekšmetu autoritatīvo ierakstu un norāžu ierakstu *Vadlīnijām (Guidelines for Subject Authority and Reference Entries (GSARE))* galvenokārt ar *GARE Vadlīnijām* radītajiem attieksmes simboliem: (< („nosūtīt no”), > („sk.”), « („sk. arī no”), » („sk. arī”), » « („sk. arī no” un „sk. arī”), jo Priekšmetu autoritatīvo ierakstu un norāžu ierakstu *Vadlīnijās* lietoti *ISO* standartam atbilstoši attiecību apzīmējumi. Viens no *GSARE* neatbilstības iemesliem *GARE* - daudzos priekšmetu aprakstgalvu sarakstos lieto *ISO* noteiktos simbolus.

Priekšmetu autoritatīvo ierakstu un norāžu ierakstu *Vadlīnijas* paredzētas lietošanai iespīestiem, kā arī tiešsaistes autoritatīvajiem un norāžu ierakstiem. Tās nepieciešamas autoritatīvo ierakstu starptautiskās apmaiņas veicināšanai. Ir definēti autoritatīvajos ierakstos iekļaujамie datu elementi un izstrādāta visaptveroša autoritatīvo ierakstu uzbūve vai struktūra. Ieviesta arī tipveida elementu secība ierakstā un noteiktus elementus atdalošās dalītājzīmes. Tas nodrošina ātru dažādas nacionālas izcelsmes ierakstu izpratni un integrēšanu citu nacionālo bibliogrāfijas institūciju datnēs.

Vadlīnijas sniedz tikai ierakstu struktūru, bet nenosaka aprakstgalvu, norāžu vai piezīmju konkrēto formu, kā arī dalītājzīmes elementos.

Šāda veida lēmumus pieņem par autoritatīviem ierakstiem atbildīgā nacionālās bibliogrāfijas institūcija.

Daudzus *Vadlīnijās* apskatītos elementus var atpazīt gan kā bibliogrāfiskajiem un autoritatīvajiem ierakstiem kopīgus, gan kā elementus, kas sastopami daudzos nacionālo bibliogrāfijas institūciju izdotajos bibliogrāfisko un autoritatīvo ierakstu sarakstos (piemēram, norādes un informatīvās piezīmes).

Vadlīnijās aplūkoti trīs ierakstu veidi: paši autoritatīvie ieraksti, norāžu ieraksti un vispārīgie paskaidrojošie ieraksti. Autoritatīvais ieraksts ir galvenais ieraksts katrā autoritatīvajā sarakstā. Tas ietver unificēto aprakstgalvu, ko izveidojusi katalogizācijas institūcija lietošanai visos bibliogrāfiskajos ierakstos, kuri saistīti ar konkrēto personvārdu, institūciju, darba nosaukumu un tematisko vai ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalvu. Tas var ietvert arī informatīvās piezīmes, kas paskaidro saistību starp unificēto aprakstgalvu un saistītām aprakstgalvām, norādes uz atšķirīgām un saistītām aprakstgalvām, no kurām veidotas norādes; katalogizētāja piezīmes, kas uzrāda aprakstgalvas avotu u.tml. Piemēri ilustrē, kādas sastāvdaļas satur autoritatīvais ieraksts, un tās apzīmētas atbilstoši *Vadlīnijās* lietotajai terminoloģijai.

Piemēri:

Autoritatīvā aprakstgalva: International Federation of Library Associations and Institutions

Informatīvā piezīme: Agrākais nosaukums International Federation of Library Associations mainīts 1977. gadā

Sk. norādes saiste: NT IFLA

Sk. arī norādes saiste: Sk. arī International Federation of Library Associations

Autoritatīvā aprakstgalva: Putni

Saistītais termins (plašākā aprakstgalva): PT Mugarkaulnieki

Saistītais termins (šaurākā aprakstgalva): ŠT Papagaiļi

Avota zona: Library of Congress ; LCSH

Otrs ieraksta veids norādes ieraksts, kas tiek lietots autoritatīvajos sarakstos, katalogos, bibliogrāfijās un rādītājos, lai virzītu meklētāju no atšķirīgās aprakstgalvas, kuru tas izvēlēties kā unificētas aprakstgalvas ieraksta sākuma punktu, uz unificēto aprakstgalvu, vai arī no vienas unificētās aprakstgalvas uz citām ar to saistītām unificētām aprakstgalvām.

Piemēri:

Norādes aprakstgalva: Stratigrāfija

Unificētā aprakstgalva: sk. Ģeoloģija, stratigrāfiskā

Norādes aprakstgalva: International Federation of Library Associations

Informatīvā piezīme: 1977. gadā nosaukums mainīts uz International Federation of Library Associations and Institutions

Instrukīvā vārdkopa: Sk. arī vēlāko aprakstgalvu:

Unificētā aprakstgalva: Sk. arī International Federation of Library Associations and Institutions

Autoritatīvajos ierakstos starp norādēm veido saisti, lai autoritatīvajās aprakstgalvās izmaiņu gadījumā šīs norādes varētu pārveidot.

Visbeidzot – pastāv vispārīgais paskaidrojošais ieraksts, kas ir īpašs norādes ieraksta veids. Vispārīgais paskaidrojošais ieraksts virza meklētāju nevis uz konkrētu unificēto aprakstgalvu, bet uz aprakstgalvu grupu vai klasi. Vispārīgie paskaidrojošie ieraksti var saturēt aprakstgalvu veidu piemērus, pēc kuriem vadīties, bet piemēri tiek piedāvāti tikai kā ieteikumi, nemēģinot sniegt meklējamo aprakstgalvu izsmeļošu sarakstu.

Piemēri:

Unificētā aprakstgalva: Kalni

Instrukīvā vārdkopa: Sk. arī aiz konkrētu kalnu vai kalnu grēdu nosaukumiem, piem., Klinšu kalni

Unificētā aprakstgalva: Darba dzīvnieki

Instrukīvā vārdkopa: Sk. arī konkrētas dzīvnieku sugas, kuras izmanto darbam, piem., Mūļi, Vērši

Šis īsais pārskats par ierakstu veidiem *Vadlīnijās* un saistību starp tiem ir pietiekams pamats, lai lasītājs varētu sākt iepazīšanos ar elementu sīkāku aprakstu. Dažas no struktūrām ir sarežģītas un termini reizēm ir grūti uztverami. Daudz pūļu tika veltīts, lai visur saglabātu loģiskumu un konsekveni.

Šīs *Vadlīnijas* paredzētas, lai reglamentētu elementu attēlojumu autoritatīvajos un norāžu ierakstos. Lai autoritatīvo ierakstu informāciju varētu lietot mašīnlasāmā formā, elementiem dažādu veida ierakstos jābūt atveidotiem *UNIMARC* vai citā *MARC* formātā.

Werner Stephan

Darba grupas „Vadlīnijas priekšmetu autoritatīvajām datnēm” priekšsēdētājs

PRIEKŠMETU AUTORITATĪVIE IRAKSTI UN NORĀŽU IERAKSTI:
VADLĪNIJAS

0.1. Vispārīgas piezīmes par Vadlīnijām

0.1.1. Teksta pamatstruktūra

Pamatstruktūra un dažos gadījumos arī formulējumi atbilst attiecīgajām *GARE* nodaļām.

0.1.2. Specifiskie jautājumi

Atbilstoši priekšmetu autoritatīvās datnes specifikai kopumā bija nepieciešams atrisināt vairākus jautājumus, t.i., vai visas iespējamās situācijas vadlīnijās apskatīt vienuviet vai pa daļām, atšķirīgās vai līdzīgās indeksēšanas sistēmās, piem., pirmskoordinētās vai pēckoordinētās, iekļaut vai neiekļaut īpašvārdus u.tml. Šos jautājumus izraisīja pastāvošajās sistēmās (piemēram, ASV Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā, *Vācijas Schlagwortnormdatei*, atsevišķos tezauros) izmantoto līdzekļu dažādība un atšķirīgie standarti *ISO 2788:1986* un *UNIMARC* formāts Autoritatīvajiem ierakstiem.

0.1.3. Piemēri:

Piemēros galvenokārt izmantoti dažādi turpmāk tekstā norādītie avoti. *Vadlīnijās* izmantotie piemēri ir ilustratīvi, nevis reglamentējoši.

LCSH: Library of Congress Subject Headings

MeSH: Medical Subject Headings

RAMEAU: Répertoire d'autorité matière encyclopédie et alphabétique unifié

SWD: Schlagwortnormdatei

SIPOR: Sistema de indexacao em português

COMPASS (šī vairāk ir indeksēšanas sistēma un priekšmetu aprakstgalvu saraksts, nevis priekšmetu autoritatīvā datne)

LAVAL: (nosaukta bibliotēkas vārdā, kuras pārziņā ir Kanādas autoritatīvo ierakstu saraksts: Université Laval (Rèpertoire de Vedettes-matière))

0.2. Definīcijas

Alternatīvā aprakstgalva (*alternate heading*)

sk. **Paralēlā aprakstgalva (*parallel heading*)**

Antonīmiskās attiecības (*antonymic relationship*). Attiecības starp tematisko priekšmetu un tā pretmetu. Atkarībā no tematiskā priekšmeta un/vai sistēmas tās var būt asociatīvās attiecības vai ekvivalentās attiecības.

Apakšelements

sk. **Elements**

Aprakstgalva (*heading*)

1. Ieraksta sākuma elements lietots kā kārtojuma pamatelements alfabētiskā ierakstu sarakstā.
2. Vārdu „aparakstgalva” var lietot arī terminos „unificētā aprakstgalva”, „atšķirīgā aprakstgalva” u.c., apzīmējot elementa statusu un atšķirot to no līdzīgiem elementiem. Šajos gadījumos termina lietojumu nenosaka tā funkcija autoritatīvajā ierakstā vai norādes ierakstā (piem., „unificētā aprakstgalva” norādes ierakstā var būt gan ieraksta aprakstgalva gan norādes aprakstgalva, gan abējādi).

sk. arī **Autoritatīvā aprakstgalva, Ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalva, Paralēlā aprakstgalva, Norādes aprakstgalva, Priekšmeta aprakstgalva, Unificētā aprakstgalva, Atšķirīgā aprakstgalva**

Asociatīvais termins AT (*Related Term RT*). Aprakstgalva, kas saistīta ar citu aprakstgalvu ar asociatīvām attiecībām. Ar to saistītais termins ir Asociatīvais termins (AT).

sk. arī **Asociatīvās attiecības**

Asociatīvās attiecības (*associative relationship*). Attiecības starp divām priekšmeta aprakstgalvām, kas nav ne ekvivalentajās, ne hierarhiskajās attiecībās, taču to mentālā saikne ir skaidri izteikta. Šīs attiecības var būt, piemēram, antonīmiskās, cēloniskās un hronoloģiskās.

sk. arī **Antonīmiskās attiecības**
Hronoloģiskās attiecības

Atšķirīgā aprakstgalva (*variant heading*). Aprakstgalvas forma, kas ir atšķirīga no unificētās aprakstgalvas. Šādas aprakstgalvas parasti ir personvārdu, tematisko priekšmetu, ģeogrāfisko nosaukumu, institūciju nosaukumu vai darbu nosaukumu varianti.

Autoritatīvā aprakstgalva (*authority heading*). Unificētā aprakstgalva, kas ir autoritatīvā ieraksta pirmais elements. Šo *Vadlīniju* kontekstā autoritatīvā aprakstgalva ir priekšmeta aprakstgalva.

sk. arī **Priekšmeta aprakstgalva, Unificētā aprakstgalva**

Autoritatīvais ieraksts (*authority entry*). Ieraksts, kura pirmajā zonā ir atbildīgās katalogizācijas institūcijas iedibināta unificētā aprakstgalva personvārdam, institūcijas nosaukumam, darba nosaukumam, tematiskajam priekšmetam vai ģeogrāfiskajam nosaukumam. Ja nepieciešams, autoritatīvais ieraksts ietver ne vien unificēto aprakstgalvu, bet arī informatīvās piezīmes, atšķirīgo un saistīto aprakstgalvu ierakstus, no kuriem sniegtas norādes (saistes); piezīmes par izmantotajiem informācijas avotiem u.tml., par ieraksta izveidi atbildīgās katalogizācijas institūcijas identifikāciju un autoritatīvo datu numuru. Autoritatīvais ieraksts var būt apvienots ar norāžu ierakstiem, lai sniegtu norādes uz saistītajām aprakstgalvām, kā arī otrādi – no saistītajām aprakstgalvām uz autoritatīvo ierakstu.

sk. arī **Priekšmeta autoritatīvais ieraksts**
Norādes ieraksts, saiste
Unificētā aprakstgalva

Autoritatīvo datu numurs (*authority data number*). Numurs, kas piešķirts autoritatīvajam ierakstam vai norādes ierakstam to apmaiņas un kontroles nodrošināšanai.

Darbības lauka piezīme (*scope note*). Neskaidrai priekšmeta aprakstgalvai pievienots skaidrojums par tās nozīmes parametriem un lietojumu priekšmetu autoritatīvajā sistēmā, kuras daļa tā ir. Darbības lauka piezīmi var izmantot arī aprakstgalvas definēšanai.

sk. arī **Katalogizētāja piezīme, Informatīvā piezīme**

Darbs (*work*). Šo vadlīniju kontekstā „darbs” apzīmē intelektuālu saturu dokumentam, ko radījusi anonīma vai zināma persona vai izdevusi institūcija.

Deskriptors

sk. **Priekšmeta aprakstgalva**

Ekvivalentās attiecības (*equivalence relationship*). Attiecības starp priekšmeta aprakstgalvu un katru tās atšķirīgo variantu, kurus katalogizācijā uzskata par līdzvērtīgiem viena jēdziena vai entitijas apzīmēšanai.

Elements (*element*). Rakstzīmju grupa, vārds, vārdkopa, terminu sakopojums, teikums u.tml., kas pārstāv noteiktu autoritatīvās informācijas vai norāžu informācijas vienību un ir ieraksta zonas daļa.

sk. arī **Aprakstgalva**

Ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalva (*geographic name heading*). Aprakstgalva dabas objektam vai ģeogrāfiskam reģionam, kas identificējami pēc konkrēta nosaukuma. Atbilstoši atbildīgās institūcijas katalogizēšanas noteikumiem, šis aprakstgalvu veids var ietvert arī etniskos nosaukumus, valodas un teritoriālās pārvaldības institūcijas.

sk. arī **Institūcija, Teritoriālā pārvaldības institūcija**

Ģints/sugas attiecības (*generic relationship*). Attiecības starp priekšmeta aprakstgalvu, kas apzīmē priekšmetu klasi un tās apakšklasēm vai veidiem.

sk. arī **Hierarhiskās attiecības**

Hierarhiskās attiecības (*hierarchical relationship*). Attiecības starp priekšmeta aprakstgalvu, kas apzīmē priekšmetu vai jēdzienu kategoriju vai klasi, un pakārtotajām aprakstgalvām, kuras apzīmē apakšklases (ģints/sugas attiecības), daļas (veseluma/daļas attiecības) vai konkrētus elementus (vispārīgā/konkrētā attiecības).

sk. arī **Ģints/sugas attiecības, Vispārīgā/konkrētā attiecības,
Veseluma/daļas attiecības**

Hronoloģiskās attiecības (*chronological relationship*). Attiecības starp divām priekšmeta aprakstgalvām, kurās viena aprakstgalva ir pēctecīga otrai. Hronoloģiskās attiecības var izpausties, mainoties nosaukumam vai tematiskā priekšmeta terminam, kad „agrāko” vai „vēlāko” aprakstgalvu ieraksti tiek veidoti atsevišķi, vai arī aprakstgalvās tiek iekļauts precīzs datējums. Hronoloģiskās attiecības parasti ir asociatīvas.

sk. arī **Asociatīvās attiecības**

Ieraksts (*entry*). Ieraksts reģistrā, sarakstā, katalogā, bibliogrāfijā u.tml. Šo vadlīniju kontekstā ieraksts ir priekšmeta autoritatīvais ieraksts vai norādes ieraksts.

sk. arī **Autoritatīvais ieraksts, Vispārīgā norāde, Norādes ieraksts, Konkrētā norāde, Priekšmeta autoritatīvais ieraksts**

Indeksēšanas termins

sk. **Priekšmeta aprakstgalva**

Informatīvā piezīme (*information note*). Piezīme, ko katalogos, bibliogrāfijās u.tml. parasti lieto aiz autoritatīvās aprakstgalvas, lai paskaidrotu aprakstgalvas darbības lauku vai tās agrāko lietojumu; vai aiz norādes aprakstgalvas, lai paskaidrotu attiecības starp norādes aprakstgalvu un unificēto aprakstgalvu; vai paskaidrotu noteikta veida aprakstgalvu formulēšanas un kārtojuma noteikumus.

sk. arī **Katalogizētāja piezīme, Darbības lauka piezīme**

Institūcija (*corporate body*). Organizācija vai personu un/vai organizāciju grupa, kā arī īslaicīgas grupas un notikumi, piemēram, sanāksmes, konferences, kongresi, ekspedīcijas, izstādes, festivāli un gadatirgi, kas identificējami pēc konkrēta nosaukuma.

sk. arī **Teritoriālā pārvaldības institūcija**

Katalogizētāja piezīme (*cataloguer's note*). Piezīme, ko parasti neatspoguļo katalogos, bibliogrāfijās u.tml., bet kura pamato autoritatīvā ieraksta datus, sniedz ziņas par šo datu izpēti, kā arī citu informāciju par aprakstgalvu un nodrošina tās konsekventu lietošanu.

sk. arī **Informatīvā piezīme, Darbības lauka piezīme**

Konkrētā norāde (*specific reference*). Norāde, kas virza kataloga, saraksta, bibliogrāfijas u.tml. lietotāju no atšķirīgās aprakstgalvas uz unificēto aprakstgalvu, vai no unificētās aprakstgalvas uz saistīto aprakstgalvu.

sk. arī **Vispārējā norāde, Paskaidrojošā norāde, Vispārīgā norāde**

Kvalifikators (*qualifier*). Vārds vai vārdkopa, ko pievieno indeksēšanas terminam un lieto homogāfu vai vienādi rakstāmu dažādas nozīmes vārdu atšķiršanai, vai arī neskaidru vai mazpazīstamu terminu paskaidrošanai.

sk. arī **Elements**

Norādes aprakstgalva (*reference heading*). Norādes ieraksta aprakstgalva.

Norādes ieraksts (*reference entry*). Ieraksts, kura sākuma zona ir vai nu atšķirīgā aprakstgalva vai unificētā aprakstgalva, un kurš virza saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotāju vai nu no atšķirīgās aprakstgalvas uz atbilstošo unificēto aprakstgalvu (t.i. *sk. norāde*), vai no unificētās aprakstgalvas uz ar to saistīto aprakstgalvu (*sk. arī norāde*)

sk. arī **Plašāks termins (PT), Šaurāks termins (ŠT)**
Asociatīvais termins (AT)

Paralēlā aprakstgalva (*parallel heading*). Autoritatīvās aprakstgalvas līdzvērtīga alternatīva forma citā valodā, valodas formā vai rakstībā.

Partitīvās attiecības

sk. **Veseluma/daļas attiecības**

Paskaidrojošā norāde (*explanatory reference*). Papildināta *sk.* vai *sk. arī* norāde, kas paskaidro nosacījumus aprakstgalvas izmantošanai. Šādas norādes var definēt aprakstgalvas darbības lauku, norādot no entītijas agrākā nosaukuma vai tematiskā priekšmeta, uz vēlāko nosaukumu vai tematisko priekšmetu, vai otrādi.

Plašāks termins PT (*Broder Term BT*). Par attiecīgo aprakstgalvu hierarhiski augstāka aprakstgalva. Tā apgriezeniskais termins ir Šaurāks termins (ŠT)

sk. arī **Ģints/sugas attiecības, Hierarhiskās attiecības, Veseluma/daļas attiecības**

Priekšmeta aprakstgalva (*subject heading*).

1. Unificēta lingvistiska izteiksme, kas apzīmē priekšmetu, un ko lieto kontrolētas pieejas nodrošināšanai dokumentu saturam katalogos vai rādītājos. Tā var sastāvēt no viena indeksēšanas termina (ja priekšmetu apzīmē viens jēdziens vai nosaukums) vai vairākiem indeksēšanas terminiem (ja priekšmetu vienā ierakstā apzīmē vairāki

jēdzieni), kas atbilstoši katalogā, bibliogrāfijā u.tml. izmantotās indeksēšanas sistēmas sintakses noteikumiem apvienoti virknē.

2. Autoritatīvā ieraksta sākuma elements priekšmetu autoritatīvajā datnē.

sk. arī **Autoritatīvā aprakstgalva, Unificētā aprakstgalva**

Priekšmeta autoritatīvais ieraksts (*subject authority entry*). Autoritatīvais ieraksts, kura pirmā zona ir atbildīgās katalogizācijas institūcijas iedibinātā priekšmeta aprakstgalva.

sk. arī **Autoritatīvais ieraksts**

Saiste (*tracing*). Atšķirīgas vai saistītas aprakstgalvas, kam veidots norādes ieraksts, identifikācija autoritatīvajā ierakstā, kas virza saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotāju uz atbilstošu autoritatīvo aprakstgalvu. Saiste domāta, lai palīdzētu katalogizētājam noteikt, kādi norāžu ieraksti izveidoti, un noteikt šo ierakstu atrašanās vietu autoritatīvās aprakstgalvas pārstrādāšanas gadījumā, kas savukārt rada nepieciešamību pārstrādāt norāžu ierakstus.

Saistītā aprakstgalva (*related heading*). Viena no divām vai vairākām ar *sk. arī* norādēm saistītām unificētām aprakstgalvām. To savstarpējās loģiskās attiecības var būt asociatīvas vai hierarhiskas.

sk. arī **Asociatīvās attiecības,
Hierarhiskās attiecības**

Salikts termins (*compound term*). Vārdkopa, ko morfoloģiski vai semantiski var sadalīt atsevišķās daļās.

Šaurāks termins ŠT (*Narrower Term NT*). Attiecīgajai aprakstgalvai hierarhiski pakārtota aprakstgalva. Tā apgriezeniskais termins ir Plašāks termins (PT).

sk. arī **Ģints/sugas attiecības,
Hierarhiskās attiecības,
Vispārīga/konkrētā attiecības,
Veseluma/daļas attiecības**

Tematiskais priekšmets (*topical subject*). Ikviens priekšmets, kas nav persona, dzimta, institūcija, darbs vai ģeogrāfiska vieta. Šī plašā kategorija ietver objektus,

produktus, augus, dzīvniekus, abstraktas idejas, vēsturiskus notikumus, kultūras un vēstures periodus, žanrus, formas, virzienus (mākslā, ekonomikā u.tml.), kustības, etniskās grupas, valodas, kā arī izdomātas personas un vietas.

Teritoriālā pārvaldības institūcija (*territorial authority*). Institūcija, kas (pilnīgi vai ierobežoti) veic vai pretendē veikt kādas teritoriālās pārvaldes funkcijas. Pie tām pieder valstis, pavalstis, apgabali, federālās administratīvās vienības, to reģionālās vai vietējās vienības.

sk. arī **Institūcija, Ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalva**

Unificētais nosaukums (*uniform title*). Īpašs nosaukums, ar kuru katalogizācijā identificē darbu, kas nācis klajā ar atšķirīgiem nosaukumiem.

Unificētā aprakstgalva (*uniform heading*). Noteiktas formas iedibināta aprakstgalva, ko saglabā nemainīgu visos bibliogrāfiskajos ierakstos.

Veseluma/daļas attiecības (*whole-part relationship*). Attiecības starp divām priekšmeta aprakstgalvām, no kurām viena apzīmē veselo, bet otra veselā daļu.

sk. arī **Hierarhiskās attiecības**

Virstermins VT (*Top Term TT*). Aprakstgalva, kas apzīmē visplašāko klasi, pie kuras pieder konkrētā aprakstgalva.

Vispārējā norāde (*blanket reference*). Vispārīgā norāde *sk.* vai *sk. arī* , ar ko aizstāj vairākas konkrētas norādes, kas lietotāju no kāda tematiska priekšmeta virza uz šaurākiem tematiskajiem priekšmetiem, kuru ir pārāk daudz, lai visus nosaukt būtu lietderīgi.

sk. arī **Vispārīgā norāde**

Vispārīgā/konkrētā attiecības (*instance relationship*). Hierarhiskas attiecības starp priekšmeta aprakstgalvu, kas apzīmē priekšmetu kategoriju vai klasi, un priekšmeta aprakstgalvām, kuras apzīmē šīs kategorijas vai klases konkrētus elementus.

sk. arī **Hierarhiskās attiecības**

Vispārīgā norāde (*general reference*). Norāde virza lietotāju no unificētās aprakstgalvas vai atšķirīgās aprakstgalvas uz unificēto aprakstgalvu kategoriju vai klasi. Vispārīgā norāde var būt vispārējā norāde vai paskaidrojošā norāde.

sk. arī **Vispārējā norāde, Paskaidrojošā norāde, Norādes ieraksts, Konkrēta norāde, Unificētā aprakstgalva**

Zona (*area*). Ieraksta pamatdaļa, kas ietver noteiktas kategorijas datus vai veic noteiktu funkciju.

0.3. Kopsavilkums

Izklāsta uzskatāmībai turpmāk tekstā sniegts detalizēts kopsavilkums. 1., 2., un 3. nodaļas daļījums atbilst vadlīnijās apskatītajiem trim galvenajiem ierakstu veidiem: autoritatīvie ieraksti, konkrēto norāžu ieraksti un vispārīgo norāžu ieraksti.

0.3.1. Autoritatīvais ieraksts

<u>Zona</u>		<u>Elements</u>	
1.1.	Autoritatīvās aprakstgalvas zona	1.1.1 *1.1.2	Autoritatīvā aprakstgalva Paralēlā aprakstgalva
1.2.	Informatīvo piezīmju zona	1.2.1 1.2.2 1.2.3	Darbības lauka piezīme Klasifikācijas sistēmu piezīmes Ģeogrāfisko kodu piezīmes
1.3.	<i>Sk.</i> norādes saistes zona	*1.3	Saiste
1.4.	<i>Sk. arī</i> norādes saistes zona	*1.4	Saiste
1.5.	Katalogizētāja piezīmes zona	1.5.1 1.5.2	Autoritatīvo datu piezīmes Lietojuma piezīmes
1.6.	Avota zona	1.6.1 1.6.2 1.6.3	Katalogizācijas institūcijas nosaukums Priekšmetu autoritatīvo ierakstu saraksts Datējums
1.7.	Autoritatīvo datu numura zona	*1.7.1	Autoritatīvo datu numurs

0.3.2. Konkrētās norādes ieraksts

<u>Zona</u>		<u>Elements</u>	
2.1.	Norādes aprakstgalvas zona	2.1.1	Norādes aprakstgalva
2.2.	Informatīvo piezīmju zona	2.2.1	Informatīvās piezīmes
2.3.	Unificētās aprakstgalvas zona	2.3.1 * 2.3.2	Instruktīvā vārdkopa Unificētā aprakstgalva

0.3.3 Vispārīgās norādes ieraksts

<u>Zona</u>		<u>Elements</u>	
3.1.	Vispārīgās norādes aprakstgalvas zona	3.1.1	Vispārīgās norādes aprakstgalva
3.2.	Informatīvo piezīmju zona	3.2	Informatīvās piezīmes
3.3.	Instruktīvās piezīmes zona	3.3	Instruktīvā piezīme
3.4.	Avota zona	3.4.1	Katalogizācijas institūcijas nosaukums
		3.4.2	Priekšmetu autoritatīvo ierakstu saraksts
		3.4.3	Datējums
3.5.	Autoritatīvo datu numura zona	3.5.1	Autoritatīvo datu numurs

Vispārīgas piezīmes par kopsavilkumu

Labākai uzskatāmībai zonas un zonu atkārtojumus no iepriekšējām zonām var atdalīt ar atkāpēm, salikumu vai ierobījumu.

Ja nepieciešams elementus aiz zvaigznītes (*), zonas robežās var atkārtot

Autoritatīvā ieraksta 6. zonu un vispārīgās norādes ieraksta 4. zonu, ja nepieciešams, var atkārtot.

0.4. Attiecību simboli

Galvenās attiecības visā *Vadlīniju* tekstā apzīmētas ar šādiem simboliem:

Vispārīgā norāde

sk. arī (SA)

Ekvivalentās attiecības

sk. (SEE) pirms lietotā termina

LIETOT (USE) pirms lietotā termina -> >

NT (UF) pirms nelietotā termina <- <x

(Šajās vadlīnijās simbols = lietots tikai paralēlās aprakstgalvas gadījumā, sk. 1.1.2.1.)

Hierarhiskās attiecības

VT (TT) Virstermins hierarhijā

PT (BT) Plašāks termins »

ŠT (NT) Šaurāks termins «

AT (*RT*) Asociatīvais termins » «

Šie simboli ir vispārpieņemti

1. Autoritatīvais ieraksts

Autoritatīvais ieraksts sniedz pilnu informāciju par unificētās aprakstgalvas izveidi un ar to saistīto norāžu formulēšanu. Papildus unificētajai aprakstgalvai ieraksts var ietvert arī vienu vai vairākas paralēlās aprakstgalvas, informatīvās piezīmes visu atšķirīgo un saistīto aprakstgalvu ierakstus, no kurām veidotas norādes (saistes), kā arī citas katalogizētāja sniegtās piezīmes, ko var izmantot, aprakstgalvu lietojot bibliogrāfiskajos ierakstos vai vēlāk to pārveidojot. Autoritatīvais ieraksts arī var būt apvienots ar norāžu ierakstiem, ietverot norādes uz saistītajām aprakstgalvām (sk. 2.4).

Autoritatīvais ieraksts ir galvenais ieraksts autoritatīvajā datnē vai sarakstā. Autoritatīvais ieraksts parasti atrodas pirms jebkura norādes ieraksta, kas sākas ar to pašu aprakstgalvu. Ja autoritatīvie un norāžu ieraksti katalogā, bibliogrāfijā u.tml. ir vienkopus ar bibliogrāfiskajiem ierakstiem, tad bibliogrāfiskie ieraksti parasti atrodas aiz to autoritatīvajiem vai norāžu ierakstiem.

1.1. Autoritatīvās aprakstgalvas zona.

Autoritatīvās aprakstgalvas zona ietver unificēto aprakstgalvu, ko izveidojusi par ierakstu atbildīgā katalogizācijas institūcija, un tā kalpo kā kārtojuma pamatelements alfabētiskā ierakstu sarakstā. Zona var ietvert arī vienu vai vairākas paralēlās aprakstgalvas.

1.1.1. Autoritatīvā aprakstgalva.

1.1.1.1. Autoritatīvā ieraksta aprakstgalva ir unificētā aprakstgalva, ko izveidojusi katalogizācijas institūcija. Autoritatīvā aprakstgalva var ietvert tikai aprakstgalvas pamatdaļu vai arī virkni (piem., aprakstgalvas pamatdaļu ar pakārtotām aprakstgalvām vai apakšiedaļām). Atbilstoši attiecīgās katalogizācijas institūcijas praksei tematiskā priekšmeta, personas, dzimtas, institūcijas, darba, ģeogrāfiskās teritorijas priekšmeta aprakstgalva var ietvert jebkuru elementu skaitu.

Piemēri:

Andersen, H. C. (Hans Christian), 1805-1875

Industriraadet

Archbishop of Canterbury's Group of the Divorce Law

Guta saga

Ziemeļamerika--Vēsture--Koloniālais periods, ap 1600-1775

Uzņēmēj sabiedrība. Finanses. Menedžments

1.1.1.2. Personvārda autoritatīvā aprakstgalva. Personvārda autoritatīvā aprakstgalva var būt veidota no vienas vai vairākām daļām. Šīs daļas var būt kvalifikatori vai nošķirtākas vienības, piemēram, personvārdam pievienotas apakšiedaļas. Personvārda autoritatīvā aprakstgalva var ietvert tematisko priekšmetu terminus kā pakārtotas daļas. Parasti šīs daļas ietilpst turpmāk minētajās kategorijās¹:

Personvārda daļas:

Priekšvārds

Tēvvārds

Uzvārds, ieskaitot priedēkļus un to savienojumus

Iesauka

Dinastijas nosaukums

Citi nosaukumi

Personvārda kvalifikatori

Dižciltības tituls, goda nosaukums, uzruna u.tml.

Dzimšanas, miršanas datējums u.tml.

Citi kvalifikatori

¹ Detalizēti par personvārdu elementiem un lietojuma nosacījumiem unificētajās aprakstgalvās sk. *Names of Persons : National Usages for Entry in Catalogues*.

Piemēri:

Mozart, Wolfgang A.

Friedrich <Preussen, König, II.>

Gottfried <von Strassburg>

Horne, Donald, 1921-

Scott, Sir Walter, 1771-1832

Milne, A. A. (Alan Alexander), 1882-1956

Jonsson, Busk Rut, [1925-]

Victoria, Lielbritānijas karaliene, 1819-1901

Lincoln, Abraham, 1809-1865--Oratorija

1.1.1.3. Institūcijas nosaukuma autoritatīvā aprakstgalva. Institūcijas nosaukuma autoritatīvā aprakstgalva var būt veidota no vienas vai vairākām daļām. Šīs daļas var būt kvalifikatori vai nošķirtākas vienības, piemēram, institūcijas nosaukumam pievienotās apakšiedaļas. Institūcijas nosaukuma autoritatīvā aprakstgalva var ietvert arī tematisko priekšmetu terminus kā pakārtotas daļas. Parasti šīs daļas ietilpst turpmāk minētajās kategorijās²:

Institūcijas nosaukuma daļas:

Institūcijas nosaukums, t.sk. konferences nosaukums

Teritoriālās pārvaldības institūcijas nosaukums

Pakārtotās institūcijas nosaukums

² Par institūciju nosaukumu tālāku pakārtošanu un ieteikumus pakārtoto elementu lietošanai unificētajās aprakstgalvas sk. *Form and Structure of Corporate Headings*

Institūciju nosaukumu kvalifikatori:

Ģeogrāfiskās vietas nosaukums

Datējums

Numurs

Institūcijas vai teritoriālās pārvaldes veids

Citi kvalifikatori

Piemēri:

Unesco

Minhene / Bayerische Staatsbibliothek

Harvard University--Eksāmeni

Jesuitas Misiones

Brunel University. Education Liaison Centre

Konstance / Internationale Konferenz der Kirchen für Frieden und Freundschaft
<1914>

Conference on Security and Cooperation in Europe
(1972 : Helsinki, Somija)

Pomorski muzej (Kotora)

Friedrich Witte (Firma)
Stockholms län (Zviedrija). Landstinget

Ontario.Office of Arbitration

1.1.1.4. Darba autoritatīvā aprakstgalva. Darba autoritatīvā aprakstgalva var būt veidota no vienas vai vairākām daļām. Šīs daļas var būt kvalifikatori vai nošķirtākas vienības, piemēram, personvārds, institūcijas nosaukums vai darba nosaukumam pievienotas apakšdaļas. Darba autoritatīvā aprakstgalva var ietvert arī tematisko priekšmetu terminus kā pakārtotas daļas. Parasti šīs daļas ietilpst turpmāk minētajās kategorijās:

Personvārda vai institūcijas nosaukuma daļas:

Personvārds vai institūcijas nosaukums

Sk. 1.1.1.2 un 1.1.1.3 par personvārda un institūcijas nosaukuma pakārtotiem elementiem.

Darba nosaukuma daļas:

Darba nosaukums

Darba daļas nosaukums

Kvalifikatori:

Valoda

Versija

Numurs

Datējums

Citi kvalifikatori

Piemēri:

Vereinte Nationen / Charta

Goethe, Johann W. +von / Faust

Chronique normande [XIVe siècle]

Lancelot du Lac

Beowulf

Cronica de los Reyes de Castilla

Anglo-Saxon Chronicle

Juliana (Middle English)

1.1.1.5. Ģeogrāfiskā autoritatīvā aprakstgalva. Ģeogrāfiskā aprakstgalva var būt veidota no vienas vai vairākām daļām. Šīs daļas var būt kvalifikatori vai nošķirtākas vienības, piemēram, ģeogrāfiskajam nosaukumam pievienotas apakšiedaļas. Ģeogrāfiskā autoritatīvā aprakstgalva var ietvert arī tematisko priekšmetu terminus kā pakārtotas daļas. Parasti šīs daļas ietilpst turpmāk minētajās kategorijās:

Ģeogrāfiskā nosaukuma daļas:

Dabas objekta nosaukums
Ģeogrāfiskā reģiona nosaukums
Teritoriālās pārvaldības institūcijas nosaukums
Etniskās grupas nosaukums
Valodas nosaukums
Citi ģeogrāfiskie elementi

Ģeogrāfisko nosaukumu kvalifikatori

Ģeogrāfiskie nosaukumi
Teritoriālās pārvaldes institūcija
Tematiskie termini

Piemēri:

Neotropis
Andenstaaten
Franču valodā runājošās valstis
Blockfreie Staaten
Ohaio--Politika un pārvalde--1951-
Atlantijas okeāns
Misisipi upe--Moli
Monblans
Lielais Barjeru rifs (Kvīnslenda)
Nāves ieleja (Kalifornija un Nevada)
Hondo River (Gvatemala-Beliza)
Fulda <Fluss>

1.1.1.6. Tematiskā priekšmeta autoritatīvā aprakstgalva. Tematiskā priekšmeta autoritatīvā aprakstgalva var būt veidota no vienas vai vairākām daļām. Šīs daļas var būt kvalifikatori vai nošķirtākas vienības, piemēram, tematiskajam priekšmetam pievienotas apakšiedaļas. Tematiskā priekšmeta autoritatīvā aprakstgalva var ietvert arī tematisko priekšmetu terminus kā pakārtotas daļas. Parasti šīs daļas ietilpst turpmāk minētajās kategorijās:

Tematiskā priekšmeta daļas:

Objekts

Produkts

Augi

Dzīvnieki

Abstraktas idejas

Vēsturiski notikumi

Kultūras periodi

Žanri

Formas

Virzieni/skolas (mākslā, ekonomikā u.tml.)

Kustības

Etniskās grupas

Valodas

Citi tematiski priekšmeti

Tematisko priekšmetu kvalifikatori:

Disciplīna

Etniskā grupa

Valoda

Objekta veids

Datējums

Numurs

Ģeogrāfiskais nosaukums

Citi kvalifikatori

Piemēri:

Analīze (Filozofija)
Apple II (Dators)--Programmēšana
Automašīnas. Ražošana. Industriālās attiecības
Kristietība. Dievkalpojums. Bērnu piedalīšanās
Klasiskās ekonomikas skola
Duty (Angļu valodas vārds)
Ekumēniskā kustība--Polemiskā literatūra
Angļu valoda
Miers
Dievs (Islāms)
Lielbieznes salikuma grāmatas
Meisenes porcelāns
Mezolīts
Šķīvji (Galda piederumi)
Renesanse
Saccharomyces cerevisiae
Zinātniskā fantastika--Psiholoģiskie aspekti
Sonātes (Rags un klavieres)
Venus <Raumsonde>
Sievietes. Nodarbinātība. Vienlīdzīgas tiesības
Otrais pasaules karš. Karagūstekņi
Yoruba (Āfrikas tauta)

1.1.1.7. Dzimtas vārda autoritatīvā aprakstgalva. Dzimtas vārda autoritatīvā aprakstgalva var būt veidota no vienas vai vairākām daļām. Šīs daļas var būt kvalifikatori vai nošķirtākas vienības, piemēram, dzimtas personvārdam pievienotas apakšdaļas. Dzimtas personvārda autoritatīvā aprakstgalva var ietvert arī tematisko priekšmetu terminus kā pakārtotas daļas. Parasti šīs daļas ietilpst turpmāk minētajās kategorijās:

Dzimtas vārda daļas:

Dzimtas vārds (uzvārds), ieskaitot priedēkļus un to savienojumus
Dinastijas nosaukums
Cits nosaukums

Dzimtas vārda kvalifikatori:

Datējumi

Citi kvalifikatori

Piemēri:

Borbon, Casa de

Klarku dzimta

Milleru dzimta

Hābsburgu dinastija

Ahemenīdu dinastija, 559-330 p.m.ē.

Normandijas horcogi

Pelly dzimta

Philipson dzimta

Hohenzollern <Dzimta>

Duck <Dzimta>

1.1.1.8. Katras aprakstgalvas daļu secībai, to ievadošajām, noslēdzošajām un ietverošajām dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ieraksta izveidi atbildīgās institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

1.1.2. Paralēlā aprakstgalva. Katru paralēlo aprakstgalvu ievada vienlīdzības zīme.

1.1.2.1. Noteiktos gadījumos, īpaši valstīs, kurās ir vairākas oficiālās valodas, par autoritatīvo ierakstu atbildīgā katalogizācijas institūcija var priekšmeta aprakstgalvai izveidot vienu vai vairākas alternatīvās priekšmeta aprakstgalvas formas ar paralēlu vai vienlīdzīgu statusu. Šī situācija galvenos vilcienos apskatīta sadaļā 1.1.

Šādos gadījumos katalogizācijas institūcija var izveidot vairākus autoritatīvos ierakstus, katrā no tiem kā autoritatīvo aprakstgalvu lietojot vārda vai nosaukuma citvalodas formu. Pievienotās norādes katrā ierakstā var būt atšķirīgas atkarībā no valodas, kādā ir autoritatīvā aprakstgalva. Šādos gadījumos katrā ierakstā iekļaujamas tikai norādes, kas atbilst valodai, kādā formulēta autoritatīvā aprakstgalva. Tāpat arī instruktīvo vārdkopu un piezīmju valoda pielāgojama autoritatīvās aprakstgalvas valodai ierakstā. Šādos ierakstos paralēlās aprakstgalvas ieraksta aiz autoritatīvās aprakstgalvas, katru ievadot ar vienlīdzības zīmi.

Šādi ierakstīta paralēlā aprakstgalva pilda saistes norādei līdzīgu funkciju, norādot uz alternatīvām aprakstgalvām, pēc kurām var atrast autoritatīvos ierakstus citu valodu formās.

Piemēri, grupēti pēc aprakstgalvu veida

Personvārdu aprakstgalvas

Leonardo, da Vinci, 1452-1519

= Léonard de Vinci (1452-1519)

Plato

= Platon (0428-0348 av. J.-C.)

Victorija, Queen of Great Britain, 1819-1901--Anniversaries, etc.

= Victoria I (reine de Grande-Bretagne et d'Irlande/1819-1901)

Dzimtas vārdu aprakstgalvas

Miller family

= Miller (Famille)

Institūciju aprakstgalvas

Catholic Church. Archdiocese of Milan (Italy)

= Englise catholique. Archidiocèse (Milan, Italie)

Friedrich Witte (Firma)

= Friedrich Witte (Firme)

Jesuits--History--Sources--Bibliography

= Jésuites--Histoire--Sources--Bibliographie

Organisation for European Economic Cooperation

= Organisation européenne de coopération économique--Histoire

Olympic Games (24th : 1988 : Seoul, Korea)--Buildings

= Jeux olympiques (24es : 1988 : Séoul, Corée)--Edifices

UNESCO (E)

X United nations Educational Scientific and Cultural Organization

= UNESCO (F)

x Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture

United Nations. Charter

= Nations Unies. Charte

= Vereinte Nationen. Charta

Darbu nosaukumu aprakstgalvas

Dead Sea scrolls

= Manuscrits de la mer Morte

E.T., the Extra-Terrestrial (Motion picture)

= E.T., the Extra- Terrestrial (Film cinématographique)

Genesis (Anglo-Saxon poem)

= Genesis (Poème anglo-saxon)

Ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvas

Alps

= Alpes

= Alpen

Andenstaaten

= Andes Region

= Pays andins

Atlantic Ocean

= Atlantique, Océan

= Atlantischer Ozean

Glacier National Park (B.C.)

= Parc national des Glaciers (C.-B.)

Mediterranean Region

= Méditerranée, Région de la

Mississippi River Valley—Description and travel

= Mississippi, Vallée du--Descriptions et voyages

Schweiz

= Svizzera

= Suisse

= Switzerland

Sowjetunion

= Soviet Union

= U. R. S. S.

Ur (Ancient city)

= Our (Ville ancienne)

Tematiskās aprakstgalvas

Apollo (Greek deity)

= Apollon (Divinité grecque)

Apple II (Computer)

= Apple II (Ordinateur)

Art, German

= Art allemand

Dogs

= Chiens

General Strike, Sweden, 1909
= Grève générale, Suède, 1909

Large type books
= Livres en gros caractères

Nigerian literature (English)
= Littérature nigériane (anglaise)

Operations research
= Recherche opérationnelle
= Operationsforschung

1.2. Informatīvo piezīmju zona. Šīs piezīmes paskaidro aprakstgalvas lietojumu dotajā sistēmā. Piezīmes informatīvo piezīmju zonā parasti paredzētas parādīšanai katalogos vai bibliogrāfijās. Piezīmes, kas pamato autoritatīvajā ierakstā ietvertos datus un sniedz ziņas par šo datu izpēti, ieraksta katalogizētāja piezīmes zonā (1.5. sadaļa).

Informatīvās piezīmes stilam, dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ierakstu atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem. Starptautiskai lietošanai paredzētos sarakstos, kur būtu vēlams izvairīties no teksta piezīmēm vienā valodā, tipveida piezīmēm var lietot simboliskus apzīmējumus.

1.2.1. Darbības lauka piezīmes. Autoritatīvajā ierakstā darbības lauka piezīmes, ja tās nepieciešamas, lieto aiz autoritatīvās aprakstgalvas, lai

- a) konkretizētu aprakstgalvas darbības lauku,
- b) parādītu aprakstgalvas saistību ar citām aprakstgalvām,
- c) sniegtu lietotājiem informāciju par priekšmeta aprakstgalvas un saistīto aprakstgalvu lietošanu.

Darbības lauka piezīme var ietvert šāda veida informāciju:

1.2.1.1. Termina(-u), kas lietots kā aprakstgalva, definīciju, ja tā nav atrodama vispārpieejamās vārdnīcās un termina nozīme ir potenciāli neskaidra vai maz pazīstama. Definīcijas formulējums var būt brīvā tekstā.

Piemēri:

1. zona Autsaideru māksla

2. zona Šeit apkopoti darbi par neprofesionālām, primitīvām skicēm, zīmējumiem un gleznām, kurus radījuši garīgi slimi vai garīgā attīstībā atpalikuši, naīvi, no sabiedrības un kultūras ietekmes norobežojušies cilvēki.

1. zona Austrumāfrika

2. zona Šeit apkopoti darbi par teritorijām, kas plešas no Sudānas un Etiopijas līdz Mozambikai.

1. zona Atlantijas provinces

2. zona Šeit apkopoti darbi par Jaunskotiju, Ņūbransviku, Prinča Edvarda salu un Ņūfaunlendu.

1.2.1.2. Paskaidrojums par aprakstgalvas darbības lauku attiecībā pret vienu vai vairākām citām, cieši ar to saistītām, aprakstgalvām. Šādos gadījumos veido apgriezeniskas piezīmes.

Piemēri:

1. zona Starpkonfesionālā sadarbība

2. zona Šeit apkopoti darbi par divu vai vairāku kristīgo konfesiju kopīgi iecerētiem un organizētiem reliģiskiem pasākumiem. Darbus par kustību, kas atbalsta visu kristīgo konfesiju samierināšanu sk. Ekumēnisms.

1. zona Drāma

2. zona Šeit apkopoti darbi par lugām kā vienu no literatūras žanriem. Darbus par dramaturģijas iestudējumiem sk. Teātris. Darbus par būvēm un iekārtām, kuras tiek izmantotas iestudējumu uzvešanā, sk. Teātri

1. zona Ekumēnisms

2. zona Šeit apkopoti darbi par kustību, kas atbalsta visu kristīgo konfesiju samierināšanu. Darbus par divu vai vairāku kristīgo konfesiju kopīgi iecerētiem un organizētiem reliģiskiem pasākumiem sk. Starpkonfesionālā sadarbība.

- 1. zona** Teātris
- 2. zona** Šeit apkopoti darbi par lugu iestudējumiem uz skatuves. Darbus par būvēm un iekārtām, kuras tiek izmantotas iestudējumu uzvešanā, sk. Teātri. Darbus par lugām kā vienu no literatūras žanriem sk. Drāma [Apgriezeniska piezīme]

- 1. zona** Teātri
- 2. zona** Šeit apkopoti darbi par būvēm un iekārtām, kuras tiek izmantotas iestudējumu uzvešanā. Darbus par lugām kā literatūras žanru sk. Lugas. Darbus par lugu iestudējumiem uz skatuves sk. Teātris [Apgriezeniska piezīme]

1.2.1.3. Paskaidrojums par vispārīgas darbības lauka aprakstgalvas saistībā ar konkrētām aprakstgalvām.

Piemēri:

- 1. zona** Kultūras centri
- 2. zona** Šeit apkopoti vispārīgi darbi par kultūras centriem. Darbus par atsevišķiem kultūras centriem sk. konkrētā centra nosaukumu.

- 1. zona** Medicīnas ekonomika
- 2. zona** Šeit apkopoti vispārīgi darbi par medicīnas pakalpojumu ekonomiskajiem aspektiem no ārstu speciālistu un sabiedrības viedokļa. Darbus par medicīnas ekonomikas atsevišķiem aspektiem sk. konkrētākas aprakstgalvas, piem., Veselības aprūpe, izmaksas

1.2.1.4. Paskaidrojums par aprakstgalvas un tās apakšsiedaļu lietojumu.

Piemēri:

- 1. zona** Neredzīgi nedzirdīgie--Izglītība
- 2. zona** Var pakārtot ģeogrāfiski

- 1. zona** Pārskati par ekoloģiju
- 2. zona** Šeit apkopoti vispārīgi darbi par pārskatu teoriju, tehniku un individuālu pārskatu ziņojumiem. Aprakstgalvu tālāk pakārto ģeogrāfiski. Sk. arī Ekoloģija, pakārtotu ģeogrāfiski. Darbiem, kas apskata īpašus pārskatu

veidus par ekoloģiju, sk. konkrēto veidu, piem., Tuksneša ekoloģija; Purva ekoloģija, ja nepieciešams, pakārtotu ģeogrāfiski.

1. zona Ziedi

2. zona Var pakārtot ģeogrāfiski

1. zona Eiropas Ekonomikas kopiena

2. zona Šo aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski, norādot attiecības ar konkrētiem reģioniem vai valstīm, piem., Eiropas Ekonomikas kopiena--Lielbritānija

1. zona Streiki un lokauti

2. zona Šeit apkopoti vispārīgi darbi par streikiem un lokautiem. Darbus par streikiem noteiktā rūpniecības nozarē sk. Streiki un lokauti ar pievienotām rūpniecības nozaru vai darbības veidu apakšsadaļām, nepieciešamības gadījumā pievienojot arī ģeogrāfiskas apakšsadaļas. Piem., Streiki un lokauti--Dzelzceļi--Francija. Darbus par atsevišķu streiku sk. konkrētā streika nosaukumu, kurā norāda arī vietu un datējumu, piem., Tramvajnieku streiks, Mehiko, 1911; Ogļraču streiks, Lielbritānija, 1973-1974.

1. zona Lirika dialektos(izloksnēs)

2. zona Par lirikas darbiem konkrētā dialektā sk. dialekta nosaukumu; piem., Hessiešu dialekts: Lirika

1. zona Rīss--Slimības un kaitēkļi

2. zona Var pakārtot ģeogrāfiski

1. zona Pilsētu pārvalde

2. zona Šeit apkopoti vispārīgi darbi par pilsētu pārvaldi kādā valstī, pakārtoti ģeogrāfiski. Darbus par konkrētas pilsētas pārvaldi sk. pilsētas nosaukumu ar pievienotu apakšsadaļu Pārvalde.

1.2.1.5 Īsa vēsturiska piezīme, parasti par ģeogrāfiskā vai institūcijas nosaukuma aprakstgalvu, kas sniedz informāciju par nosaukuma maiņu, apvienošanos ar citām institūcijām u.tml., kā arī aprakstgalvas lietojumu saistībā ar priekšmetiem.

Piemēri:

- 1. zona** International Federation of Library Associatios
2. zona 1977. gadā nosaukums mainīts uz International Federation of Library Associations and Institutions

- 1. zona** = Fédération internationale des associations de bibliothécaires
2. zona 1977. gadā nosaukums mainīts uz Fédération internationale des associations de bibliothécaires et des bibliothèques.

- 1. zona** Tanzānija
2. zona Tanganjikas un Zanzibāras Apvienotā Republika tika izveidota 1964. gada aprīlī, apvienojoties Tanganjikas un Zanzibāras republikām. 1964. gada oktobrī nosaukums mainīts uz Tanzānijas Apvienotā Republika. Darbus par apvienotajām jurisdikcijām visos laika periodos un visiem priekšmetiem sk. Tanzānija. Darbus par Tanganjikas vēsturi, politiku vai kultūru pirms apvienošanās sk. Tanganjika. Citas tematikas darbiem saistībā ar Tanzāniju par jebkuru periodu pirms apvienošanās, lieto pašreizējo jurisdikcijas nosaukumu Tanzānija. Darbiem par Zanzibāras salu visos laika periodos un visiem priekšmetiem lieto Zanzibāra.

- 1. zona** = Tanzānija
2. zona Dibināta 1964. gadā, apvienojot Tanganjikas un Zanzibāras republikas.

- 1. zona** Augšvolta
2. zona Nosaukums mainīts 1984. gadā. Agrākais nosaukums Augšvoltas republika. Šo aprakstgalvu nelieto kā priekšmeta aprakstgalvu. Darbiem par šo teritoriju lieto priekšmeta aprakstgalvu Burkinafaso.

1.2.1.6. Informatīvā piezīme par aprakstgalvas dzēšanu.

Piemēri:

- 1. zona** Augļu apstrāde un pārstrāde
2. zona Šī aprakstgalva aizstāta ar Augļi--Apstrāde un pārstrāde

- 1. zona** Vīns un vīna darīšana
2. zona Šī aprakstgalva aizstāta ar divām aprakstgalvām: Vīns, Vīna darīšana

- 1. zona** Sieviete--Sociālie un morālie jautājumi
- 2. zona** Šeit apkopoti darbi, kuros moralizēts par sievietes lomu sabiedrībā, un to lielākā daļa sarakstīta līdz 1940. gadam un katalogizēta līdz 1974. gadam. Šo aprakstgalvu vairs nelieto.

1.2.2. Klasifikācijas sistēmu piezīmes. Šīs piezīmes norāda aprakstgalvas saistību ar vienu vai vairākām starptautiski atzītām klasifikācijas sistēmām. Piezīme var saturēt vienu vai vairākus klasifikācijas indeksus, vai arī indeksu virkni. Indeksam var būt, -pievienots paskaidrojošs teksts. Nepieciešams norādīt klasifikācijas sistēmu, pie kuras indekss pieder.

Klasifikāciju sistēmu piemēri:

Universālā decimālā klasifikācija
 Djūija decimālā klasifikācija
 Kongresa bibliotēkas klasifikācija

Piemēri:

- 1. zona** Art, Ancient
- 2. zona** LC N5315-N5899

- 1. zona** Atlantic Ocean
- 2. zona** DDC 20 area--163

- 1. zona** Dogs
- 2. zona** LC GR720 (Folklore)
 LC FT5890 (Manners and customs)
 LC QL737.C2 (Zoology)
 LC SF421-SF440.2 (Domestic animals)

- 1. zona** Littérature canadienne-française
- 2. zona** UDC 840 (71)

- 1. zona** Mozart, Wolfgang A.
- 2. zona** UDC 78.071.1

1. zona Frankfurt <Main>

2. zona UDC (430.1-37.4)

1. zona Twain, Mark

2. zona UDC 820 (73) Twain

1.2.3. Ģeogrāfiskā koda piezīmes. Šīs piezīmes norāda priekšmeta aprakstgalvas ģeogrāfisko aptvērumu vai saistību ar ģeogrāfisko vietu.

Ģeogrāfisko kodu sistēmu piemēri:

ISO 3166

CAN / MARC Format Geographic Area Codes

US / MARC Format Geographic Area Codes

Piemēri:

1. zona Māksla, vācu

2. zona US/MARC e-gx---

1. zona Ziemeļkanāda

2. zona CAN/MARC n-cn---

ISO 3166 CA

1. zona Katoļu baznīca. Archdiocese of Milan (Itālija)

2. zona US/MARC e-it---

1. zona Deutschland

2. zona ISO 3166 DE

1. zona Schleswig Stadt / Dom

2. zona ISO 3166 DE-SH

- 1. zona** Tanzānija
2. zona US/MARC f-tz---
ISO 3166 TZ

- 1. zona** Twain, Mark
2. zona ISO 3166 US

1.3. Sk. norādes saistes zona. Autoritatīvā ieraksta *sk.* norādes saistes zona paredzēta atšķirīgajām aprakstgalvām, uz kurām tiek veidotas norādes. *Sk.* norādes saistes ir lietotā termina dažādi varianti, piem., iniciālās abreviatūras, akronīmi, inversās formas, termini citās valodās, zinātniski termini populārā valodā, pareizrakstības varianti, transliterācijas varianti, sinonīmi vai relatīvie sinonīmi, t.i., kvazisinonīmi vai daļējie sinonīmi, anulētas lietotās aprakstgalvas, sugasvārdi un firmu nosaukumi u.tml., un tos ieraksta lietotā termina aprakstgalvas ierakstā. *Sk.* norādes saiste var būt arī lietotais termins svešvalodā, kuru lieto paralēlās aprakstgalvas vietā.

Ievadošie simboli

Simboliem, kas apzīmē ekvivalentās attiecības, jāatbilst par ierakstiem atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem. Katru *sk.* norādes saisti ievada šīs attiecības apzīmējošs simbols:

NT: Nelietotais termins (*UF: use for*)

Piemēri:

- 1. zona** Voltaire (1694-1778)
3. zona NT Arouet, François M. d'

- 1. zona** Unesco
3. zona NT United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization

- 1. zona** United States—Officials and employees
3. zona NT United States—Government employees

- 1. zona** Tschernobyl
3. zona NT Chernobyl'
NT Chernobyl

- 1. zona** Operations research
3. zona NT Operationsforschung
 NT Unternehmensforschung
 NT Operational research
1. zona Ģeoloģija, stratigrāfiskā
3. zona NT Stratigrāfiskā ģeoloģija
- 1. zona** Fisioterapia
3. zona NT Terapéutica física

1.3.1. *Sk.* norādes saistes, jeb NT (nelietotais termins) formai, dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ierakstiem atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

1.3.2. Lai paskaidrotu attiecības starp autoritatīvo aprakstgalvu un saisti, *sk.* norādes saistei jeb NT (nelietojam terminam) var sekot nelietoto terminu raksturojošs vārds vai vārdkopa. Paskaidrojumam jābūt skaidri nodalītam no atšķirīgās aprakstgalvas ar dalītājzīmēm vai izkārtojumu.

1.4. *Sk. arī norādes saistes zona.* Autoritatīvā ieraksta *sk. arī* norādes saistes zona paredzēta saistītajām aprakstgalvām, no kurām veidotas norādes.

Ievadošie simboli

Simboliem jāatbilst par ierakstiem atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem. Katru *sk. arī* norādes saisti, ieskaitot pirmo, ievada attiecības apzīmējošs simbols:

- VT (TT): Virstermins
 PT (BT): Plašāks termins
 ŠT (NT): Šaurāks termins
 AT (RT): Asociatīvais termins
 Piezīme: ŠT kārtos aiz PT

Piemēri:

- 1. zona** Flugangeln
4. zona PT Angeln

- 1. zona** Bulterjers
4. zona PT Terjeri

1.4.1. *Sk. arī* norādes saistes formai, dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ierakstiem atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

1.4.2. Lai paskaidrotu attiecības starp autoritatīvo aprakstgalvu un saisti, *sk. arī* saistei var sekot vārds vai vārdkopa. Paskaidrojuma jābūt skaidri nodalītam no atšķirīgās aprakstgalvas ar dalītājzīmēm vai izkārtojumu.

1.4.3. Ja nepieciešams un iespējams, *sk. arī* norādes saistes kārtu alfabētiskā secībā.

1.4.4. *Sk. arī* norādes bieži apzīmē hierarhiskās vai asociatīvās attiecības starp divām unificētām aprakstgalvām. Šīs attiecības var būt un var arī nebūt apgriezeniskas.

1.4.4.1. *Hierarhiskās attiecības*

Hierarhiju pamatā ir pakārtotības pakāpes vai līmeņi, kuros visaugstākā pakārtotības līmeņa termins apzīmē klasi vai vesulumu un tam pakārtotie termini – apakšklases, daļas vai atsevišķus elementus.

Hierarhiskās attiecības var ietvert:

Ģints/sugas attiecības

Piemēri:

- 1. zona** Putni
4. zona PT Mugurkaulnieki
ŠT Papagaiļi

- 1. zona** Papagaiļi
4. zona PT Putni

- 1. zona** Mugurkaulnieki
4. zona ŠT Abinieki
ŠT Putni
ŠT Zīdītāji [utt.]

1. zona Hidrolasas
4. zona PT Enzimas
ŠT Penicilinasas

1. zona PT Penicilinasas
4. zona PT Hidrolasas

Veseluma/daļas attiecības

Piemēri:

1. zona Zinātne
4. zona ŠT Bioloģija
1. zona Bioloģija
4. zona PT Zinātne
1. zona Amerikas Savienotās Valstis
4. zona ŠT Kalifornija
1. zona Kalifornija
4. zona PT Amerikas Savienotās Valstis
ŠT Losandželosa (Kalifornija)

Vispārīgā/ konkrētā attiecības

Piemēri:

1. zona Kalni
4. zona ŠT Alpi
ŠT Himalaji
1. zona Parki--Kalifornija
4. zona ŠT Balboa parks (Sandjego, Kalifornija)

1.4.4.2 *Polihierarhiskās attiecības.* Dažiem jēdzieniem ir vairāki plašākie termini, un tādēļ tie jāsaistīta ar katru plašāko terminu.

Piemēri:

1. zona Kauli
4. zona ŠT Galvaskauss

1. zona Galva
4. zona ŠT Galvaskauss

1.4.4.3. *Asociatīvās attiecības*

a) Jēdzieni, kuru nozīmes pārklājas

Piemēri:

1. zona Grīdsegas
4. zona PT Grīdas pārsegumi
AT Paklāji

1. zona Paklāji
4. zona PT Grīdas pārsegumi
AT Grīdsegas

1. zona Laivas
4. zona PT Satiksmes līdzekļi
AT Kuģi

1. zona Kuģi
4. zona PT Satiksmes līdzekļi
AT Laivas

b) mācību priekšmets vai zinātņu nozare un tās izpētes objekts

Piemēri:

1. zona Botānika

- 4. zona AT Augi
- 1. zona Augi
- 4. zona AT Botānika

c) darbība vai process un tā līdzeklis vai instruments

Piemērs:

- 1. zona Temperatūras regulēšana
- 4. zona AT Termostati

d) darbība un tās produkts

Piemērs:

- 1. zona Aušana
- 4. zona AT Audums

e) darbība un tās objekts

Piemērs:

- 1. zona Labības novākšana
- 4. zona AT Labība

f) jēdzieni saistībā ar to īpašībām

Piemērs:

- 1. zona Indes
- 4. zona AT Toksiskums

g) radniecīgas izcelsmes jēdzieni

Piemērs:

1. zona Holandieši

4. zona AT Nīderlande

h) cēloniski saistīti jēdzieni

Piemērs:

1. zona Slimības

4. zona AT Patogēni

i) entīcija un tās pretdarbības faktors

Piemēri:

1. zona Augi

4. zona AT Herbicīdi

j) jēdziens un tā mērvienība

Piemēri:

1. zona Elektriskā strāva

4. zona AT Ampēri

k) terminoloģiskas vārdkopas un lietvārdi tajās

Piemēri:

1. zona Reptiļi, fosilie

4. zona AT Reptiļi

1.4.4.4. Hronoloģiskās attiecības. Hronoloģiskās attiecības ir attiecības starp „agrāko” un „vēlāko” aprakstgalvu, kuras ir piemērojamas, ja autoritatīvajā datnē tiek

saglabātas abas šīs aprakstgalvas. Tās nepieciešamas, galvenokārt, institūciju un ģeogrāfisko nosaukumu kategorijām.

a) Hronoloģiskās attiecības, kurās nav norādīts precīzs datējums

OECD

AT agrākais nosaukums OEEC

OEEC

AT vēlākais nosaukums OECD

Berlin-Köpenick

AT agrākais nosaukums Köpenick

Köpenick

AT vēlākais nosaukums Berlin-Köpenick

b) Hronoloģiskās attiecības, kurās norādīts precīzs datējums

Deutschland

AT Deutschland <Bundesrepublik> pirms 1949

AT Deutschland <DDR> pirms 1949

AT Deutschland <Bundesrepublik> pēc 1990

AT Deutschland <DDR> pēc 1990

Deutschland <Bundesrepublik>

AT Deutschland pirms 1990

AT Deutschland <Westliche Länder> pirms 1990

AT Deutschland pēc 1949

Deutschland <DDR>

AT Deutschland pirms 1990

AT Deutschland <Östliche Länder> pirms 1990

AT Deutschland pēc 1949

1.5. Kataloģizētāja piezīmes zona.

Kataloģizētāja piezīmes pamato un paskaidro autoritatīvajā ierakstā ietvertos datus un sniedz ziņas par šo datu izpēti, kā arī citu noderīgu informāciju par aprakstgalvu un nodrošina priekšmeta aprakstgalvas konsekventu lietojumu. Tās parasti nav paredzētas parādīšanai katalogos vai bibliogrāfijās.

1.5.1. Autoritatīvo datu piezīmes

1.5.1.1. *Piezīme par uzziņu avotos atrastajiem datiem.* Šajā piezīmē norāda uzziņu avotus, kuros atrasta priekšmeta aprakstgalva un tās atšķirīgās formas. Ar uzziņu avotiem saprot avotus plašākā nozīmē, un tie var ietvert arī kataloģizējamo darbu. Piezīmē var būt arī avotā atrastā papildu informāciju par priekšmeta aprakstgalvu.

Piemēri:

1. zona Andes Region

5. zona Avoti: OECD (Andean Region)
PAIS (Andes Region)

1. zona = Pays andins

5. zona Avoti: Petit Robert 2, 1987 Andes...pays andins
Carraud, M. L'intégration des pays andins, 1981.
Labrousse, A. Le réveil indien ne Amérique andine, 1985.

1. zona Finger spelling

5. zona Avoti: Kataloģizējamais darbs: Rankin, L. The handmade alphabet, 1991.
Wilcox, S. The phonetics of fingerspelling, 1992.
Random House (Finger spelling; Manual alphabet; Dactylology)
Wb. 3 (Finger spelling; Manual alphabet; Dactylology)

1.5.1.2. *Piezīme par uzziņu avotos neatrastajiem datiem.* Šajā piezīmē norāda avotus, kuros nav atrasta informācija par doto apakšgalvu.

1.5.2. Lietojuma piezīmes. Šīs piezīmes virza kataloģizētāju no kļūdaini formulētas aprakstgalvas, t.i., no tās atšķirīgas rakstības vai formas uz unificēto aprakstgalvu, vai arī sniedz norādījumus par saistītām aprakstgalvām, lai nodrošinātu aprakstgalvas konsekventu lietojumu.

Piemēri:

Esthonian

Lietot priekšmeta aprakstgalvas, kuras sākas ar Estonian

Vācu literatūra--Tulkojumi angļu valodā

Ir izveidots dublējošs ieraksts: Angļu literatūra--Tulkojumi no vācu valodas

Katholischer Korrosionsschutz

Lietot Kathodischer Korrosionsschutz

1.6. Avota zona. Avota zonā norāda ieraksta izcelsmi: par autoritatīvo ierakstu atbildīgo katalogizācijas institūciju, noteikumus, pēc kādiem aprakstgalva veidota un ierakstīšanas datējumu.

1.6.1. Katalogizācijas institūcijas nosaukums. Katalogizācijas institūcijas nosaukumu sniedz starptautiski viegli atpazīstamā formā.

Piemēri:

British Library

Bibliotekscentralen

Library of Congress

1.6.1.2. Gadījumā, ja autoritatīvo ierakstu pārstrādā institūcija, kas to nav izveidojusi, jānorāda par pēdējo pārstrādājumu atbildīgās institūcijas nosaukums. Sākotnējās institūcijas nosaukumu var norādīt katalogizētāja piezīmes zonā.

1.6.2. Priekšmetu autoritatīvais saraksts.

Aprakstgalvas izveidē izmantotā priekšmetu autoritatīvā saraksta nosaukumu sniedz starptautiski viegli atpazīstamā formā.

Katru priekšmetu autoritatīvā saraksta nosaukuma identifikatoru ievada semikols.

Piemēri:

; SWD
; LCSH
; MeSH

1.6.3. Datējums.

Datējumu ievada komats.

1.6.3.1. Jaunveidotajiem autoritatīvajiem ierakstiem ierakstītais datējums ir datums, kad ieraksts veidots. Pārstrādātajiem ierakstiem sākotnējo datējumu aizstāj ar pēdējās labošanas datējumu un pievieno abreviatūru „pārstr.” vai tās ekvivalentu.

1.6.3.2 Datējumu sniedz atbilstoši standartam *ISO 2014:1971*, datumu ierakstot pilnā formā ar cipariem.

Piemērs:

1980-05-15

1.6.4. Avota zonas piemēri.

1. zona Art brut

6. zona Library of Congress ; LCSH, 1987-03-24

1.7. Autoritatīvo datu numura zona.

Dažas katalogizācijas institūcijas saviem ierakstiem piešķir kontrolnumurus.

1.7.1. Autoritatīvo datu numurs.

Pirms autoritatīvo datu numura jānorāda kods, kas identificē katalogizācijas institūciju, kura šo numuru piešķirusi.

Piemēri:

1. zona Motion pictures

7. zona LC sh85-88084

1. zona Multimedia
7. zona 3*4192358-3

2. *Konkrētās norādes ieraksts*

Norādes ieraksts virza kataloga, saraksta, bibliogrāfijas u.tml. lietotāju no formas, kas ierakstīta *sk. norādes* saistes zonā (sk. 1.3) vai *sk. arī* norādes saistes zonā (sk. 1.4) uz atbilstošo unificēto aprakstgalvu(-ām). Bez norādes aprakstgalvas, norādes ieraksts vienmēr ietver arī vienu vai vairākas unificētās aprakstgalvas, uz kurām tiek virzīts lietotājs. Norādes ieraksts var ietvert arī paskaidrojošu vai instruktīvu informāciju par attiecībām starp aprakstgalvām.

Norādes ieraksti ir vienlīdz nozīmīgi gan autoritatīvo, gan bibliogrāfisko datņu vai katalogu izmantošanas atvieglošanai. Tomēr autoritatīvajā datnē norādes ierakstu veidojošais norādījums, kas virza no saistītās aprakstgalvas uz unificēto aprakstgalvu (t.i. *sk. arī* norāde), var būt ietverts pašā autoritatīvajā ierakstā (sk. 2.4). Mašīnlasāmajā autoritatīvajā datnē atšķirīgo aprakstgalvu norāžu ierakstus (*sk. norādes*) iespējams automātiski izgūt no unificēto aprakstgalvu autoritatīvo ierakstu *sk. norādes* saistēm, no kurām veidotas norādes. Tādēļ autoritatīvā datne var arī nesaturēt šos norāžu ierakstus.

2.1. Norādes aprakstgalvas zona. Norādes aprakstgalvas zona ietver atšķirīgo vai saistīto aprakstgalvu, no kuras datnes, saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotājs tiek virzīts uz atbilstošo unificēto aprakstgalvu(-ām) un kura kalpo kā kārtojuma pamatelements alfabētiskā ierakstu sarakstā.

2.1.1. Norādes ieraksta aprakstgalva var ietvert:

a) atšķirīgo aprakstgalvu (pazīstamu arī kā nelietotais termins), no kuras ir norāde skatīt atbilstošo unificēto aprakstgalvu;

vai

b) saistīto aprakstgalvu, no kuras ir norāde skatīt arī vienu vai vairākas radniecīgās unificētās aprakstgalvas. Var būt personas, dzimtas, institūcijas, ģeogrāfiskā vai administratīvās vienības nosaukuma vai tematiskā priekšmeta norādes aprakstgalvas.

2.1.2. Norādes aprakstgalva var būt veidota no vienas vai vairākām daļām un to tālākais iedalījums atbilst autoritatīvā ieraksta aprakstgalvu iedalījumam, kas aprakstīts 1.1.1. sadaļā

Piemēri: (personvārdi)

Maurier, Daphne du

(aprakstgalvas Du Maurier, Daphne atšķirīgā aprakstgalva)

Morris, John

(aprakstgalvas Hearne, John, 1925- saistītā aprakstgalva)

Piemēri: (dzimtas vārdi)

Austrijas karaļnams

(aprakstgalvas Hābsburgu dinastija atšķirīgā aprakstgalva)

Hābsburgu dinastija

(aprakstgalvas Austrija--Karaļi un valdnieki saistītā aprakstgalva)

Piemēri: (institūciju nosaukumi)

Congregatio Sacrorum Rituum (Katoļu baznīca)

(aprakstgalvas Katoļu baznīca. Congregatio Sacrorum Rituum atšķirīgā aprakstgalva)

Katoļu baznīca. Congregatio pro Culto Divino

(aprakstgalvas Katoļu baznīca. Congregatio Sacrorum Rituum saistītā aprakstgalvas)

Piemēri: (darbi)

Shakespeare, William, 1564-1616. Tragedy of Hamlet, Prince of Denmarke

(aprakstgalvas Shakespeare, William, 1564-1616. Hamlet atšķirīgā aprakstgalva)

Piemēri: (ģeogrāfiskie vai administratīvi teritoriālie nosaukumi)

Steinhuder Meer (Vācija)

(aprakstgalvas Steinhuder ezers (Vācija) atšķirīgā aprakstgalva)

Argentīnas Republika

(aprakstgalvas Argentīna atšķirīgā aprakstgalva)

Piemēri: (tematiskie priekšmeti)

AN-FO

(aprakstgalvas **Amonija nitrāta degviela** atšķirīgā aprakstgalva)

Pildīti ēdieni (Kulinārija)

(aprakstgalvas **Ēdieni ar pildījumu (Kulinārija)** atšķirīgā aprakstgalva)

Manuskripti--Katalogizācija

(aprakstgalvas **Manuskriptu katalogizācija** atšķirīgā aprakstgalva)

Beļģijas aitu suņi

(aprakstgalvas **Aitu suņi** saistītā aprakstgalva)

Hampton Court (Hamptona, Midlesekse)

(aprakstgalvas **Pilis--Anglija** saistītā aprakstgalva)

Zāles (farmakoloģija)--Pārdozēšana

(aprakstgalvas **Zāļu terapijas kļūdas** saistītā aprakstgalva)

2.1.3. Norādes aprakstgalvas daļu secībai, to ievadošajām, noslēdzošajām un ietverošajām dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ierakstiem atbildīgas katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

2.2. Informatīvo piezīmju zona

Informatīvā piezīme, ko ieraksta konkrētās norādes ierakstā aiz norādes aprakstgalvas, paskaidro aprakstgalvas darbības lauku vai izveides metodi. Informatīvā piezīme var arī paskaidrot attiecības starp norādes aprakstgalvu un unificēto aprakstgalvu(-ām), uz kuru tiek virzīts datnes, saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotājs.

2.2.1. Ja norādes aprakstgalva ir saistītā aprakstgalva, informatīvajai piezīmei ir darbības lauka piezīmes forma, kuras mērķis ir sniegt vadlīnijas par savstarpēji saistītu aprakstgalvu lietojumu. Katras aprakstgalvas, uz kurām veidota norāde, autoritatīvajam ierakstam jāsaturs apgriezeniska informatīvā piezīme.

Informatīvā piezīme var ietvert:

- a) paskaidrojumu par attiecībām starp apvienotas vai sadalītas entītijas divām vai vairākām unificētām aprakstgalvām.

Piemēri:

- 1. zona** Katoļu baznīca. Congregatio Sacrorum Rituum
- 2. zona** Congregatio Sacrorum Rituum (dibināta 1588. gadā) 1969. gadā tika sadalīta Sacra Congregatio pro Culto Divinu un Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum. Darbiem par šīm institūcijām piešķir atdalījušos institūciju nosaukumu aprakstgalvas. Darbiem par laika periodu līdz sadalīšanai piešķir agrāko institūcijas nosaukumu.

- 1. zona** Katoļu baznīca. Congregatio pro Culto Divinu
- 2. zona** Congregatio pro Culto Divinu (dibināta 1969. gadā) radās Congregatio Sacrorum Rituum sadaloties Sacra Congregatio pro Culto Divinu un Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum. Darbiem par šīm institūcijām piešķir šo atdalījušos institūciju nosaukumu aprakstgalvas. Darbiem par laika periodu līdz sadalīšanai piešķir agrāko institūcijas nosaukumu.

- b) paskaidrojumu par attiecībām starp divām vai vairākām unificētajām aprakstgalvām, kas izveidotas dažādām entītijām, bet, kuru nozīmes vai nosaukumi daļēji sakrīt.

Piemēri:

- 1. zona** Lugas amatieru teātriem
- 2. zona** Šeit apkopoti lugu, burlesku, deklamāciju u.tml. darbu krājumi iestudēšanai amatieru teātros. Darbus par šādām lugām, ieskaitot to vēsturi un kritiku, sk. Amatieru teātris.

- 1. zona** Amatieru teātris
- 2. zona** Šeit apkopoti darbi par lugām, burleskām, deklamācijām u.tml. darbiem, kuri paredzēti iestudēšanai amatieru teātros, ieskaitot arī to vēsturi un kritiku. Šādu lugu krājumus sk. Lugas amatieru teātriem.

- 2.2.2.** Ja norādes aprakstgalva ir atšķirīgā aprakstgalva, informatīvā piezīme var pamatot unificētās aprakstgalvas, uz kuru veidota norāde, izvēli. Šāda veida norādes reti ir nepieciešamas, bet var būt lietderīgas šādos gadījumos

- a) Ja norādes aprakstgalva vienlaikus ir unificētā aprakstgalva aprakstošajā katalogizācijā un atšķirīgā aprakstgalva priekšmetošanā. Šādā gadījumā informatīvajai norādei jāatbilst 1.2.1.5. sadaļā aprakstītajam norādes veidam.

Piemēri:

- 1. zona** Portugāle. Real Biblopteca Pública da Corte e Reino
- 2. zona** Real Biblioteca Pública da Corte e Reino (dibināta 1796. gadā) 1836. gadā mainīja nosaukumu uz Biblioteca Nacional de Lisboa un 1980. gadā mainīja nosaukumu uz Biblioteca Nacional. Pašreizējais nosaukums ir Instituto da Biblioteca Nacional e do Livro. Darbus par šo institūciju, neatkarīgi no laika aptvēruma, sk. aprakstgalvu Portugāle. Biblioteca Nacional.

b) Ja norādes aprakstgalva ir dzestā aprakstgalva. Šādā gadījumā informatīvajai norādei jāatbilst 1.2.1.6. sadaļā aprakstītajam norādes veidam.

Piemēri:

- 1. zona** Bāreņi un bāreņu patversmes
- 2. zona** Šī aprakstgalva aizstāta ar aprakstgalvām Bāreņi un Bāreņu nami

2.2.3. Informatīvās piezīmes stilam, dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ierakstiem atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

2.3. Unificētās aprakstgalvas zona

Unificētās aprakstgalvas zona konkrētās norādes ierakstā virza datnes, saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotāju uz atbilstošo unificēto aprakstgalvu(-ām).

2.3.1. Instrukīvā vārdkopa

2.3.1.1. Unificētās aprakstgalvas zonas sākumā var būt paskaidrojoša vārdkopa vai norādījums, kas nepieciešams gadījumos, kad norādi nevar precīzi izteikt ar pieņemtajām ievadošajām dalītājzīmēm vai kodiem. Bieži aprakstgalvu savstarpējo attiecību paskaidrošanai ir nepieciešama informatīvā piezīme. Ja paskaidrojumam pietiek ar instruktīvo vārdkopu, tad informatīvo piezīmi var nelietot.

Piemēri:

- 1. zona** Dannay, Frederic
- 3. zona** Darbus par šo autoru kā līdzautoru sk. arī...

- 1. zona** Gedeão, António, pseid.
- 3. zona** Darbus par šo autoru kā zinātnieku sk. arī...

1. zona Pittsburgh Research Center (Amerikas Savienotās Valstis. Bureau of Mines)

3. zona sk. arī agrāko aprakstgalvu...

2.3.1.2. Ja nepieciešamas vairākas instruktīvas vārdkopas, zonu var atkārtot.

Piemēri:

1. zona Bradford, Will

3. zona Šī autora ar īsto personvārdu sarakstītos literāros darbus sk....

3. zona Darbus par šī autora ar citiem pseidonīmiem sarakstītajiem literārajiem darbiem sk....

2.3.1.3. Ja nepieciešamais norādījums ir vienīgi vārds „sk.” vai vārdkopa „sk. arī” vai arī to ekvivalenti, instruktīvo vārdkopu var nelietot, un zona sākas ar pirmo unificēto aprakstgalvu, ko ievada atbilstošā pieņemtā dalītājzīme vai kods (sk. 2.3.2.1).

2.3.1.4. Instruktīvās vārdkopas formulējumam, dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ierakstiem atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

2.3.2. Unificētā aprakstgalva

2.3.2.1. Ievadošās dalītājzīmes, simboli vai kodi. Dalītājzīme, simbols vai kods, kas ievada katru unificēto aprakstgalvu, ir atkarīgs no attiecību veida starp norādes aprakstgalvu un unificēto aprakstgalvu, uz kuru attiecas norāde

- a) Ja norādes aprakstgalva satur atšķirīgo aprakstgalvu, tad tās ir ekvivalentās attiecības (sk. 2.1.1 a) un katru unificēto aprakstgalvu 3. zonā ievada vai nu zīmes >, ->, vai pieņemtie vārdi LIETOT vai Sk., vai arī termini ar ekvivalentu nozīmi. Ievadošās zīmes vai pieņemtie vārdi, kas apskatīti 0.4 sadaļā, ir apgriezeniski.

Piemēri:

1. zona Kritiskā blīvuma teorija

3. zona LIETOT Lielā sprādziena teorija

1. zona Mašīnlasāmās katalogizācijas sistēma

3. zona Sk. MARC sistēma

1. zona Cueva del Texctal (Meksika)

3. zona > Texcal Cave (Meksika)

1. zona Vārdnīcas

3. zona -> Enciklopēdijas un vārdnīcas

- b) Ja norādes aprakstgalva satur saistīto aprakstgalvu (sk. 2.1.1 b), tad katru unificēto aprakstgalvu 3. zonā ievada dubulta „lielāks nekā” zīme vai dubultās labējās leņķiekavas (>>) vai arī pieņemtie vārdi „skatīt arī”, parasti saīsināti kā sk. arī, vai arī termini ar ekvivalentu nozīmi, ja priekšmetošanas sistēmā nelieto konkrētākas semantiskās attiecības starp aprakstgalvām.

Piemēri:

1. zona Herbicīdi

3. zona sk. arī Augi

1. zona Mikroskopi

3. zona sk. arī Optiskās iekārtas

1. zona Žurkas

3. zona >> Grauzēji

- c) Ja lieto par *sk. arī* konkrētākas semantiskās attiecības, piemēram, hierarhiskās vai asociatīvās, unificēto aprakstgalvu 3. zonu ievada atbilstošs kods vai simbols (sk. 1.4), kurus lieto apgriezeniski, atkarībā no tā, vai unificētā aprakstgalva ierakstā ir inversā aprakstgalva vai ar to saistītā norādes aprakstgalva.

Piemēri:

1. zona Zirgveidīgie

3. zona ŠT Zirgi

1. zona Herbicīdi

3. zona AT Augi

1. zona Mikroskopi

3. zona PT Optiskās iekārtas

- 1. zona Optiskās iekārtas
- 3. zona ŠT Fotoaparāti

- 1. zona Žurkas
- 3. zona PT Grauzēji

- 1. zona Terjeri
- 3. zona ŠT Bulterjeri

2.3.2.2. Ja norādes aprakstgalva satur atšķirīgo formu (sk. 2.1.1 a), tad 3. zona parasti ietver tikai vienu unificēto aprakstgalvu. Tomēr, ja atšķirīgo aprakstgalvu var identificēt kā atšķirīgo vairākām unificētajām aprakstgalvām, 3. zona var ietvert vairākas unificētās aprakstgalvas (t.i., visas izveidotās unificētās aprakstgalvas, kas atbilst atšķirīgajai formai).

Piemēri:

- 1. zona Waterman, A. M. C.
- 3. zona > Waterman, Anthony M.C., 1931-

- 1. zona Smith, J. C.
- 3. zona > Smith, John C., 1922-
> Smith, John Clegg
> Smith, Joseph C., 1930-

- 1. zona Ziemassvētku grāmatas
> Ziemassvētku lugas
> Ziemassvētku stāsti

2.3.2.3. Ja norādes aprakstgalva satur saistīto aprakstgalvu (sk. 2.1.1. b) 3. zonā jāietver visas ar unificēto aprakstgalvu saistītās aprakstgalvas.

Piemēri:

- 1. zona Kinokameras
- 3. zona PT Kinofilmu kameras
ŠT Zemūdens kameras
AT Kino

- 1. zona** Morris, John
- 2. zona** Morris Cargill un John Hearne kopējais pseidonīms
- 3. zona** Par darbiem, kurus šie autori rakstījuši ar saviem īstajiem personvārdiem sk.:
 - >> Cargill, Morris
 - >> Hearne, John, 1925-

2.4. Sk. arī norāžu alternatīvā struktūra

Autoritatīvo ierakstu datnē vai katalogā, kas ietver autoritatīvos ierakstus, saistītās aprakstgalvas norādes ierakstus (t.i., *sk. arī* norādes), labāk apvienot kopējā struktūrā ar unificētās aprakstgalvas autoritatīvo ierakstu, nekā veidot atsevišķus norādes ierakstus. Atbilstoši šai metodei, kas pēdējā laikā ir visplašāk lietotā, norādes ieraksta unificētās aprakstgalvas zona (3. zona) ietver gan instruktīvo vārdkopu vai ievadošās dalītājzīmes, simbolus vai kodus, gan unificēto aprakstgalvu(-as), uz kuru norāde veidota, ierakstot norādi autoritatīvajā ierakstā tūlīt aiz informatīvās piezīmes (2. zona), vai, ja nav informatīvās piezīmes tūlīt aiz autoritatīvās aprakstgalvas (1. zona).

Apvienoto autoritatīvo/norādes ierakstu piemēri

- 1. autoritatīvā zona** Tālmācība
- 2. autoritatīvā zona** Izglītība, kas sniedz zināšanas ar saziņas līdzekļu: radio, TV, telefona, sarakstes vai video starpniecību.
- 3. norādes zona** PT Izglītība
 - PT Mācīšanas metode
 - AT Atvērtā universitāte
 - AT Izglītības programmas radio
 - AT Izglītības programmas televīzijā
 - AT Neklātienas kursi
- 1. autoritatīvā zona** Lielbritānija. Department of Trade
- 2. autoritatīvā zona** 1970. gadā Board of Trade tika apvienota ar Ministry of Technology struktūrvienību, veidojot Department of Trade and Industry.

Department of Trade nodibināja 1974. gadā, kad Department of Trade and Industry sadalīja četros departamentos.
- 3. norādes zona** Sk. arī agrākās aprakstgalvas
 - >> Lielbritānija. Department of Trade and Industry
 - >> Lielbritānija. Board of Trade

3. *Vispārīgās norādes ieraksts*

3.1. Vispārīgās norādes aprakstgalvas zona. Vispārīgās norādes ieraksts ir paskaidrojošā vai vispārējā norāde, kas virza saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotāju uz pilnu unificēto aprakstgalvu klasi vai grupu, uz kurām nav veidotas konkrētas norādes. Vispārīgās norādes ieraksts ietver vispārīgo *sk.* vai *sk. arī* norādi, kas var būt alternatīva konkrētajām norādēm, un attiecas uz aprakstgalvu klasi vai grupu, kuras aprakstgalvas vieno kopīgi formulēšanas nosacījumi un/vai šo aprakstgalvu ir tik daudz, ka visu aprakstgalvu uzskaitījums nav lietderīgs.

Vispārīgās norādes aprakstgalvas zona ietver nepilnu, stilizētu vai tipveida aprakstgalvu, paskaidrojošā norādē, vai autorizētu aprakstgalvu vispārējā norādē kas attēlo tematiskos priekšmetus kopumā, bet nav vienāda ar unificēto aprakstgalvu.

3.1.1. *Vispārīgās norādes aprakstgalva*

3.1.1.1. Vispārīgās norādes aprakstgalvas var ietvert:

- a) saīsinātu, citā veidā stilizētu vai tipveida aprakstgalvu, kuru lieto kā daļēji atšķirīgo aprakstgalvu visai aprakstgalvu grupai vai kategorijai

Piemēri:

Aktiebolaget...

Koference ...

De La...

Bīskapija...

- b) tematisko priekšmeta aprakstgalvu, kas kopumā pārstāv autorizēto šaurāko aprakstgalvu grupu, kura var arī nebūt iekļauta vārdnīcas sarakstā.

Piemēri:

Rīki

Arhitekti

Mākslas muzeji

Mūzikas festivāli

Kalni

3.1.1.2. Vispārējās norādes aprakstgalva var sastāvēt no vienas vai vairākām daļām. Daļu secībai aprakstgalvā, to ievadošajām, noslēdzošajām un ietverošajām dalītājzīmēm, lielo sākumburtu lietošanai u.tml. jāatbilst par autoritatīvo ierakstu atbildīgās institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

3.2. Informatīvās piezīmes zona. Vispārīgās norādes ierakstā informatīvā piezīme, kas seko aiz norādes aprakstgalvas paskaidro aprakstgalvas darbības lauku vai tās izveides metodi. Informatīvā piezīme var arī paskaidrot attiecības starp norādes aprakstgalvu un unificēto aprakstgalvas klasi, uz kuru tiek virzīts datnes, saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotājs.

3.3. Instrukīvās piezīmes zona. Instrukīvā piezīme, kas seko aiz vispārīgās norādes aprakstgalvas, ietver vispārīgās *sk.* vai *sk. arī* norādes piezīmi, kas paredzēta, lai palīdzētu orientēties saraksta, kataloga, bibliogrāfijas u.tml. lietotājam unificēto aprakstgalvu veida vai klases sistematizēšanas vai formulēšanas noteikumos, un paskaidro, ko iespējams atrast, meklējot pēc vispārīgajā norādes aprakstgalvā uzrādītās formas.

3.3.1. Informatīvās piezīmes stilam, dalītājzīmēm, lielo burtu lietošanai u.tml. jāatbilst par ierakstiem atbildīgās katalogizācijas institūcijas pieņemtajiem noteikumiem.

3.3.1.1. Ja vispārīgās norādes aprakstgalva ir saīsināta vai citā veidā stilizēta aprakstgalva, vispārīgās norādes ieraksts virza lietotāju uz alternatīvu aprakstgalvu klasi.

Piemēri:

1. zona De la

3. zona Personvārdi, kas sākas ar šo priedēkli, ierakstīti arī ar La (piem., LaBretèque, Pierre de) vai ar personvārdu, kas seko aiz prefiksa (piem, Torre, Marie de la)

1. zona KofERENCE...

3. zona Konferences raksti vai darbi par konferenci aprakstīti ar konferences u.tml. nosaukumu vai publikācijas nosaukumu, ja konferencei u.tml. nav nosaukuma. Sk. arī: Simpozījs..., Seminārs...u.tml.

3.3.1.2. Ja vispārīgās norādes aprakstgalva ir unificētā aprakstgalva, vispārīgās norādes ieraksts virza lietotāju uz unificētu aprakstgalvu grupu, kurā visas aprakstgalvas pieder ar vispārīgo norādes aprakstgalvu pārstāvētajai klasei. Šo vispārīgo „sk. arī” norāžu izplatītākie veidi ir norādes uz:

- a) klases atsevišķu apakšklašu nosaukumiem

Piemērs:

- 1. zona Darba dzīvnieki
- 3. zona Sk. arī konkrētās dzīvnieku sugas, ko izmanto darbam piem., Mūļi; Vērši

b) indivīdu personvārdiem

Piemērs:

- 1. zona Arhitekti, britu
- 3. zona sk. arī individuālus arhitektus, piem., Wren, Sir Christopher, 1632-1733

c) konkrētu institūciju, celtnu, biedrību u.tml. nosaukumiem

Piemēri:

- 1. zona Mākslas muzeji
- 3. zona Sk. arī konkrētu muzeju nosaukumus, piem., Seattle Art Museum

- 1. zona Mūzikas festivāli
- 3. zona Sk. arī konkrētu festivālu nosaukumus, piem., Latviešu vispārējie dziesmu svētki

d) konkrētu ģeogrāfisku objektu nosaukumiem

Piemērs:

- 1. zona Kalni
- 3. zona Sk. arī atsevišķu kalnu vai kalnu grēdu nosaukumus, piem., Klinšu kalni

e) vispārīga priekšmeta ģeogrāfisko pakārtojumu

Piemērs:

- 1. zona Neredzīgi nedzirdīgie--Izglītība
- 2. zona Var pakārtot ģeogrāfiski
- 3. zona Sk. arī šo aprakstgalvu, pakārtotu ģeogrāfiski

f)termina kā apakšiedaļas lietojumu aiz citām aprakstgalvām

Piemērs:

- 1. zona** Tautas skaitīšana
3. zona Sk. arī apakšiedaļu Tautas skaitīšana vai Tautas skaitīšana [datējums] aiz valstu, pilsētu u.tml. nosaukumiem

- 1. zona** Retās grāmatas
3. zona Sk. arī apakšiedaļu Bibliogrāfijas--Pirmizdevumi aiz atsevišķu literatūru, piem., Angļu literatūra—Bibliogrāfijas--Pirmizdevumi aprakstgalvām

3.3.2. Alternatīvā struktūra vispārīgajām sk. arī norādēm

Autoritatīvo ierakstu datnē vai katalogā, kurā iekļauti autoritatīvie ieraksti, vispārīgās *sk. arī* norādes no unificētajām aprakstgalvām, labāk iekļaut katras šīs unificētas aprakstgalvas autoritatīvajā ierakstā, nekā veidot šai aprakstgalvai atsevišķu vispārīgās norādes ierakstu. Šāda pieeja pēdējā laikā ir visizplatītākā, un tiek izmantota šāda metode:

3.3.2.1. Ja ieraksts nesatur konkrētās *sk. arī* norādes, aprakstgalvas, no kuras veidota norāde, autoritatīvajā ierakstā vispārīgās *sk. arī* norādes instruktīvo piezīmi ieraksta tūlīt aiz informatīvās piezīmes(-ēm), kā tas aprakstīts sadaļā 1,2. Ja ieraksts satur konkrētās *sk. arī* norādes, tad instruktīvo piezīmi ieraksta tūlīt aiz pēdējās konkrētās piezīmes.

Piemēri:

- 1. autoritatīvā zona** Historiogrāfija
2. autoritatīvā zona Šeit apkopoti darbi par historiogrāfiju kā zinātņu nozari. Darbus par atsevišķu reģionu, valstu, pilsētu u.tml. historiogrāfiju *sk. attiecīgās vietas nosaukumu*, pakārtotu ar apakšiedaļu Historiogrāfija.

- 3. norādes zona** Sk. arī Diplomātika
Vēsturiskās lugas
Vēsture--Metodoloģija
Sk. arī apakšiedaļu Historiogrāfija aiz priekšmeta aparakstgalvām, piem., Māksla--Historiogrāfija; Katoļu baznīca--Historiogrāfija; Amerikas Savienotās Valstis--Historiogrāfija...

- 1. autoritatīvā zona** Darba dzīvnieki
3. norādes zona Sk. arī Dzīvnieku darbinātas iekārtas
Sk. arī Darba zirgi

Sk. arī Kamanu suņi

Sk. arī atsevišķas dzīvnieku sugas, kuras izmanto darbam, piem.,
Mūļi; Vērši

3.4. Avota zona. Avota zonā uzrāda par vispārīgās norādes ierakstu atbildīgo kataloģizācijas institūciju, noteikumus, pēc kuriem veidots ieraksts un ierakstīšanas datējumu.

3.4.1. Kataloģizācijas institūcijas nosaukums. Kataloģizācijas institūcijas nosaukumu sniedz starptautiski viegli atpazīstamā formā.

Piemērs:

National Library of Canada/Bibliothèque nationale du Canada

Gadījumā, ja vispārīgo norādes ierakstu pārstrādā institūcija, kas nav veidojusi sākotnējo ierakstu, jānorāda par pēdējo pārstrādājumu atbildīgās institūcijas nosaukums.

3.4.2. Priekšmetu autoritatīvais saraksts. Priekšmetošanas noteikumi, kontrolētas vārdnīcas, tezauri vai standarti.

3.4.2.1. Ievadošās dalītājzīmes. Visu priekšmetošanas noteikumu, kontrolēto vārdnīcu sarakstu, tezauru vai standartu identifikatorus ievada semikols.

3.4.2.2. Priekšmetošanas noteikumu kontrolēto vārdnīcu, tezauru vai standartu, pēc kuriem veidots vispārīgās norādes ieraksts, apzīmējumus uzrāda starptautiski viegli atpazīstamā formā.

Piemērs:

; MeSH

; SWD

3.4.3. Datējums.

Ievadošās dalītājzīmes.

Datējumu ievada komats.

3.4.3.1. Jaunveidotiem vispārīgās norādes ierakstiem uzrādītais datējums ir datums, kad ieraksts veidots. Pārstrādātajiem ierakstiem oriģinālo datējumu aizstāj ar pēdējā pārstrādājuma datumu un pirms tā raksta abreviatūru „pārstr.” vai tās ekvivalentu.

3.4.3.2. Datējumu uzrāda atbilstoši standartam *ISO 2014:1971*, datumu ierakstot pilnā formā ar cipariem.

Piemērs:

1981-12-04

3.5. Autoritatīvo datu numura zona.

Dažas katalogizācijas institūcijas saviem ierakstiem piešķir kontrolnumuru.

3.5.1. Autoritatīvo datu kontrolnumurs.

Pirms autoritatīvo datu kontrolnumura jāuzrāda kods, kas identificē katalogizācijas institūciju, kura numuru piešķirusi.

Piemēri:

1. zona Census
5. zona LC sh85-21832

1. zona Inter Media
5. zona 3*4192358-3
 3413*41928-3

4. *Avoti*

A.L.A. Glossary of Library Terms. Prepared under the direction of the Committee on Library Terminology of the American Library Association, by Elizabeth H. Thompson. Chicago : ALA, 1943.

American National Standard for Library and Information Sciences and Related Publishing Practices – Basic Criteria for Indexes. New York : American National Standards Institute, 1984. (ANSI Z39.4-1984)

American National Standard Guidelines for Thesaurus Structure, Construction and Use. New York : American National Standards Institute, 1980. (ANSI Z39.4-1984)

Buchanan, Brian. A Glossary of Indexing Terms. London : Clive Bingley, 1976.

Documentation: Guidelines for the Establishment and development of monolingual thesauri.

2nd ed. Geneva : International Standards Organization, 1986. (ISO 2788-1986 (E))

Documentation: Methods for Examining Documents, Determining their Subjects, and Selecting Indexing Terms. Geneva : International Standards Organization, 1984. (draft ISO/DIS 5963.2)

Erstellung und Weiterentwicklung von Thesauri. Einsprachige Thesauri. DIN 1463. – Berlin : Beuth, 1987

Form and structure of corporate headings. – London : IFLA International Office for UBC, 1980

Guidelines for Authority and Reference Entries. – London : IFLA International Programme for UBC, 1984.

Hopkinson, Alan: UNIMARC Handbook. Compiled and ed. By Alan Hopkinson....— London : IFLA International Office for UBC, 1983

Magnetbanddienst für die Schlagwortnormdatei (SWD). Beschreibung des MAB/SWD-Formats. 26 Blatt und Beispielsammlung f. die Feld-Nr. 600-604 u. 800-890. – Frankfurt am Main : Deutsche Bibliothek, 1991

Names of persons: national usages for entry in catalogues. – London : IFLA International Office for UBC, 1977

Norme française. NF Z 47-200 (mars 1985).

Liste d'autorité de matières – structure et règles d'emploi. – Paris : Association française de normalisation (AFNOR) 1985

Regeln für den Schlagwortkatalog. RSWK. – Berlin : Deutsche Bibliotheksinstitut, 1986

Tref / woorden / thesaurus. Specificatie. 48 Blatt. (Zugesandt von Pica, Centrum voor Biblioteek-automatisering an der Koninklijke Bibliotheek, 's-Gravenhage, im Juli 87)